

OBSOJAMO NASILJE!

Izdajstvo socialistične misli, ki so ga storile oborožene sile ZSSR, LR Poljske, Nemške demokratične republike, LR Madžarske in LR Bolgarije z nenadnim napadom in okupacijo miroljubne Češkoslovaške socialistične republike, ogorčeno obsojamo vsi, ki verujemo v svobodo, enakopravnost in mednarodno solidarnost.

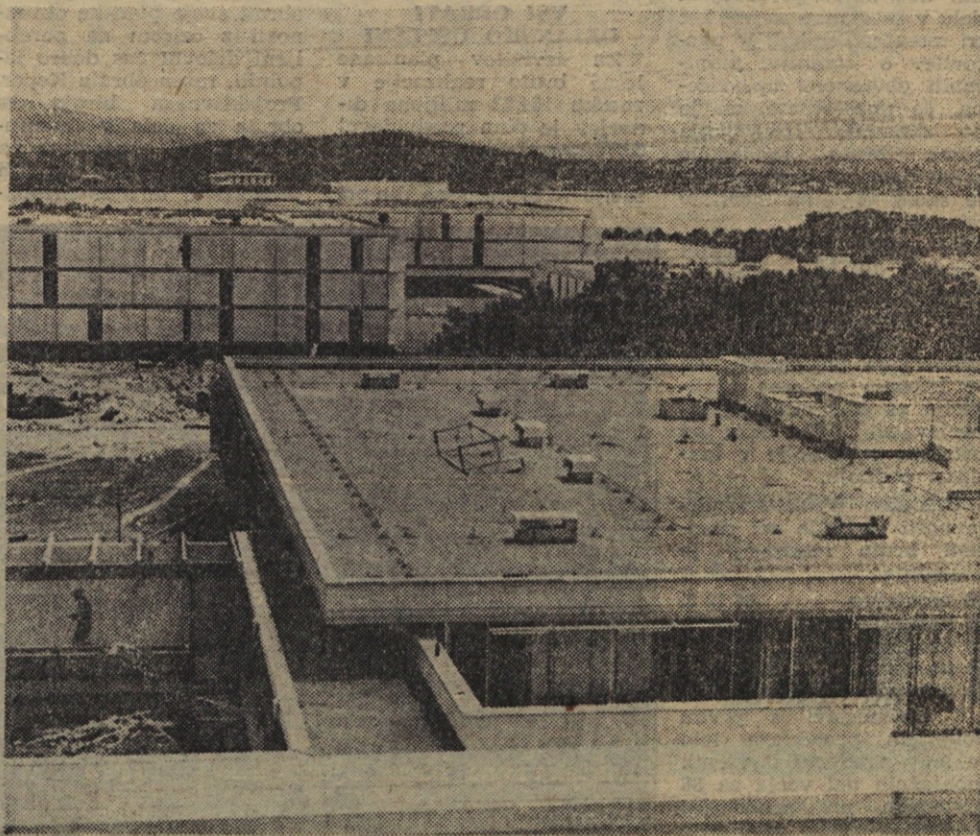
Izmišljene trditve ZSSR in njenih satelitov, da s svojo navzočnostjo na ozemlju ČSSR ščitijo socializem, ne morejo prepričati svetovnega javnega mnenja.

Ne verjamemo, da je mogoče socialistično misel, demokratizacijo socialističnih odnosov in mednarodno delavsko gibanje uravnati in razvijati z oboroženim napadom, zapiranjem legalno izvoljenih predstavnikov oblasti, vlade in partije ter vsemi tistimi dejanji, ki spremljajo brutalen oborožen napad na neko suvereno državo.

Agresorske metode petih socialističnih držav do socialistične Češkoslovaške so ponovno porušile prizadevanja za razvijanje mednarodnega socialističnega in delavskega gibanja ter vzbudile nove apetite imperializma s posledicami, ki jih danes še ni mogoče oceniti.

Obsojamo okupacijo Češkoslovaške SR in zahtevamo, da se okupatorji umaknejo z njenega ozemlja, izpustijo vse zaprte predstavnike češkoslovaških oblasti, vlade in partije ter prenehajo opravljati vlogo »policaja« mednarodnega socializma, za kar jih ni nihče pooblastil.

Podpiramo naše državno in politično vodstvo v naporih za čim uspešnejšo moralno in politično pomoč narodom Češkoslovaške.

V Šibeniku so odprli sodobno urejena hotela Solaris I in II. Velik del pri gradnji je prispevalo naše podjetje, saj se vrednost del naših obratov na gradbiščih v Šibeniku giblje od 500 do 600 milijonov starih dinarjev. Podrobnosti o te delovnem uspehu našega podjetja brite na strani 3 — Na sliki: zaključna dela na gradbišču hotelov Solaris I in II v Šibeniku

POLLETJE V LUČI POSLOVNIH PODATKOV IMP

Planirane obveznosti zadovoljivo izvršene

Za življenja našega »Glasnika« se sedaj že drugič ustavljamo pri polletnih rezultatih poslovanja našega podjetja, to pot pri rezultatih prve polovice 1968. leta. Tudi ob tej priložnosti smo se v mejah možnosti potrudili pokazati bistvene podatke na čim bolj poenostavljen način, ki naj bo razumljiv in dostopen prav vsakemu članu kolektiva in samoupravljavcu. Poudarek smo skušali dati čim večji preglednosti in naj bolj temeljnemu kazalnikom ne da bi se izgubljali v gozdu števil iz polletne bilance, saj so ti podatki vsakemu članu kolektiva, ki se podrobneje zanima za uspehe podjetja ali posameznega obrata, vedno na razpolago v ciklostiranih poročilih strokovnih služb podjetja.

Pred koncem preteklega leta so samoupravni organi podjetja sprejeli začasni plan proizvodnje za leto 1968 v vrednosti 159.300.000 dinarjev, kasneje pa na podlagi razpoložljivih zmogljivosti obratov in plana stroškov ter na predlog strokovne službe planirano obveznost povečali na znesek 164.220.000 din, pri čemer odpade (v milijonih din) na posamezne dejavnosti:

- delo v inozemstvu na konvertibilnem področju 6,10
  - montažna dela na klirinškem področju 17,00
- Vrednost pogodbeno prevzetih del v letošnjem prvem polletju, skupaj z deli prenešenimi iz preteklega leta, pa znaša 150,7 milijona din, brez del, prevzetih v inozemstvu. Po posameznih vrstah dejavnosti podjetja znaša vrednost sklenjenih pogodb (spet v milijonih din):
- montažna 114,8

- proizvodna 34,3
  - projektivna 1,6
- Del pogodbeno prevzetih montažnih storitev pride v poštev za izvršitev šele v prihodnjem letu, vse prevzete pogodbeno obveznosti za proizvodno dejavnost pa bodo opravljene že letos.
- Vrednost sklenjenih pogodb za montažna dela v inozemstvu na klirinškem področju znaša 61,8 milijona din, na konvertibilnem področju pa približno 4,5 milijona din.
- Letošnji plan predvideva, da je treba obratom do

konca leta pogodbeno zagotoviti delo v vrednosti 194,5 milijona din, pri čemer niso upoštevana dela v inozemstvu. Z realizacijo tega plana prodaje bi bilo obratom zagotovljeno kontinuirano delo za letošnje leto pri polnem izkoristku razpoložljivih zmogljivosti ter razen tega še za 3 do 4 mesece prihodnjega leta.

V primerjavi s prevzetimi pogodbenimi obveznostmi in plansko nalogo, po kateri so obrati obvezani dvesti do konca letošnjega leta bruto realizacijo v višini 164,22 milijona din, je podjetje kot celota v prvem polletju realiziralo ta predvidevanja v znesku 89.577 tisoč 976 dinarjev (54,55 % letnega plana), posamezni obrati pa so svoje planirane letne obveznosti izpolnili v odstotkih:

— CKV Ljubljana	68,79
— CKV Koper	50,64
— CKV Maribor s proj. birojem	70,43
— Elek. montaža	61,31
— TEN	57,08
— Trata	52,25
— Livarna Iv. gorica	50,65
— Proj. biro Ljubljana	52,15
— Avtopark	48,71
— Razvojni sektor	68,80
— DVI — konvert. področje	47,13
— DVI — klirinško področje	—

UPOŠTEVANJE DINAMIKE POKAZE SE BOLJŠE REZULTATE

Iz tega pregleda je razvidno, da so planirane obveznosti zadovoljivo izvršili vsi obrati, razen obrata v inozemstvu; leto pa je treba prišteti v krivdo iz-

(Nadaljevanje na 2. str.)

Planirane obveznosti zadovoljivo izvršene

(Nadaljevanje s 1. str.)

ključno izvajalcem gradbenih del, ki so pri svojem delu v zaostanku za več kot tri mesece. Tembolj je ugotovitev o izpolnitvi planiranih obveznosti upravičena, če upoštevamo, da je po dinamiki izvrševanja plana bruto realizacija predvidena za prvo polletje samo 46 % na izvršitev letnega plana.

Iz tabele 1 so razvidni doseženi uspehi posameznih obratov pri izvršitvi planirane bruto realizacije za prvo polletje. Nadaljnja primerjava pa pokaže, da je letošnja polletna realizacija za 18,3 milijona dinarjev ali 26 % večja od ustrezne realizacije v lanskem obdobju.

Udeležba posameznih dejavnosti podjetja pri doseženi bruto realizaciji je naslednja:

- montažna 66,19 %
- proizvodna 27,92 %
- projektiranje 2,19 %
- prevozi 0,49 %
- dela v inozemstvu 3,21 %

V primerjavi s prvim polletjem preteklega leta je letos vrednost izvršenih montažnih del večja za 36 odstotkov, pri proizvodni dejavnosti znaša povečanje 27 %, prevozov z lastnim avtoparkom je bilo skoraj za desetino več, vrednost izvršenih projektov je večja za 27 %; nasprotno pa je bila vrednost del v inozemstvu na konvertibilnem področju letos manjša za 36 %.

Evidenca obratovnega knjigovodstva za prvo polletje je pokazala, da so montažni obrati v fakturirani realizaciji izkazali tudi nekatera še neizvršena dela v vrednosti 3.166.790 dinarjev. Zaradi tega je bila potrebna v periodičnem obračunu pri omenjenih obratih ustrezna korekcija, ki pa na celotno izvršitev plana ne vpliva bistveno. Tako se procentualni odnos med letnim planom in izvršitvijo v prvem polletju po izvršenih popravkih zniža pri obratu CKV Ljubljana za 3,33 %, CKV Koper za 0,44 %, CKV Maribor za 2,87 %, Elektromontaža za 4,56 % ter skupaj za podjetje kot celoto za 1,93 %.

Z upoštevanjem zgoraj navedenih korektur je vrednost polletne proizvodnje nasproti planu torej povečana le za 14,56 %, nasproti istemu obdobju preteklega leta pa za 21,20 %. Takoj pa je treba pripomniti, da ima povečanje realizacije svoj vzrok deloma tudi v 6-odstotnem povečanju števila zaposlenih, saj je bilo v prvih šestih mesecih letos zaposleno v podjetju

povprečno 1927 delavcev, lani pa 1826.

VSI OBRATI DEJANSKO USPEŠNI

Za izvršitev planirane letne bruto realizacije v znesku 164,22 milijona dinarjev je plan predvideval 3.976.137 delovnih ur, od tega za prvo polletje realizacijo 75,43 milijona din pri

— DVI — klirinško področje —

Ta pregled pokaže, da so obrati svoje planske obveznosti z ozirom na porabljeni delovni čas dobro izpolnili, razen obrata Koper, Projektivnega biroja in obrata za dela v inozemstvu. K tej ugotovitvi pa je treba pripomniti, da ima projektivni biro za približ-

mesecih opravil 113 nadur, kar je za 12 % več kot v istem obdobju preteklega leta. Analiza izgubljenega delovnega časa pokaže, da odpade na vsakega zaposlenega delavca 27 ur za državne praznike, 45 ur za letne dopuste, 34 ur za boleznine do 30 dni, 18 ur za boleznine nad 30 dni, 2 uri za opravičene in 1 ura za ne-

trebno tehnično dokumentacijo, pri naših proizvodnih obratih pa naročniki že redoma zahtevajo zelo kratke dobavne roke.

V tej zvezi omenimo še da se je pomembno razmerje med opravljenimi proizvodnimi in režijskimi delovnimi urami letos izboljšalo za 0,84 % v korist prvih.

Bruto realizacija na eno proizvodne delovno uro je bila planirana skupno z materialom in tujimi storitvami v višini 54,12 din, dosežena pa v vrednosti 60,89 din. Ta porast je v glavnem posledica večjega obsega tujih storitev: tako je bila na eno proizvodno delovno uro planirana realizacija brez materiala in tujih storitev v vrednosti 26,13 din, dejansko dosežena pa v vrednosti 27,83 din. Planirano realizacijo na eno proizvodno uro so presegi obrati CKV Ljubljana, CKV Maribor, Elektromontaža, TEN, Trata, Avtopark in Razvojni sektor, medtem ko je ustreznivo obratov CVK Koper, Projektivnega biroja in obrata za izvajanje del v inozemstvu nižji od planiranega. Ta slabši uspeh ima svoj vzrok predvsem v spremenjenem asortimanu izvršenih del, povečani vrednosti nedovršene proizvodnje in neobračunanih, pa že izvršenih delih.

ZMANJŠATI VEZAVO OBRATNIH SREDSTEV

Pomembno vlogo pri dobrem gospodarjenju podjetja z razpoložljivimi sredstvi igra tudi povprečna vezava obratnih sredstev, tako v proizvodnem procesu, kakor tudi v terjatvah do kupcev. Ta vezava se je napram prvemu polletju preteklega leta pri terjatvah povečala za 37,4 %, v povprečnih zalogah orodij

opravičene izostanke z dela ter 1 ura za opravljanje državljskih dolžnosti. V primerjavi s istim obdobjem preteklega leta je število izgubljenih ur večje pri letnih dopustih in boleznih do 30 dni, manjše pa pri boleznih nad 30 dni ter izostankih.

Količina opravljenega nadurnega dela je za 4 %

TABELA 1

O b r a t i	Vrednosti v 000 N din		Indeks izvršitve
	Bruto realizacija za 1. polletje 1968 planirana	izvršena	
CKV Ljubljana	14.400	20.637	143,3
CKV Koper	2.880	3.241	112,5
CKV Maribor s proj.birojem	10.125	15.846	156,5
Elektromontaža	15.744	20.108	127,7
Tovarna elektro naprav	11.000	12.557	114,2
Tovarna Trata	7.840	8.360	106,6
Livarna Ivančna gorica	3.430	3.546	103,4
Projektivni biro Ljubljana	1.224	1.419	115,9
Avtopark	405	438	108,3
Razvojni sektor	392	551	140,4
DVI-konvert.področje	2.928	2.875	98,2
DVI-klirinško področje	5.060	-	-
Skupaj podjetje	75.428	89.578	118,8

porabi 1.867.546 delovnih ur. Dejansko dosežena bruto realizacija po korekciji pa predstavlja za podjetje vrednost 86.411.185 din ali 52,62 % letnega plana oz. 114,56 % polletnega plana. Za doseženo bruto realizacijo je bilo porabljeno 1.944.705 učinkovitih delovnih ur, kar je 48,9 % za tekoče leto planiranega delovnega časa oz. 104,1 % za prvo polletje planiranih delovnih ur. Tabela 2 pa daje pregled porabe delovnega časa v primerjavi s letnim planom po posameznih obratih, pri čemer so številke zaokrožene na tisoče delovnih ur.

Podjetje kot celota je polletni plan bruto realizacije glede na prabljeni delovni čas doseglo 107,59-odstotno, posamezni obrati pa v naslednjih odstotkih:

- CKV Ljubljana 114,76
- CKV Koper 93,78
- CKV Maribor 135,15
- Elektromontaža 108,68
- TEN 114,66
- Trata z livarno 110,65
- Proj. biro 96,25
- Avtopark 111,39
- Razvojni sektor 150,94
- DVI — konvert.področje 90,18

no 940.000 din nedovršene proizvodnje, kar v realizaciji ni upoštevano, pri delih v inozemstvu pa v realizaciji ni obračunano za okrog 200.000 din že izvršenih del. Na doseženi slabši rezultat obrata Koper je vplivala struktura dejansko izvršenih del, ki se bistveno razlikuje od planirane strukture v korist del z nižjimi prodajnimi cenami. Kot generalno ugotovitev lahko torej povzamemo, da so planske naloge izvršili zadovoljivo vsi obrati.

IZOSTANKOV Z DELA JE MANJ

Pri povprečni zaposlitvi 1927 delavcev znaša možni delovni čas za prvo polletje 1.972.582 ur. Dejansko pa je bilo izvršeno v rednem delovnem času 1.727.947 učinkovitih delovnih ur ali 87,6 %, izgubljeno pa 244.641 ur ali 12,4 %.

Izgubljene delovne ure so bile skoraj v celoti pokrite z nadurnim delom. Opravljeno je bilo namreč 216.758 nadur (11 % možnega delovnega časa) in je v povprečju vsak izmed zaposlenih delavcev v šestih

O b r a t i	Delovne ure		Indeks izvršitve
	Planirane za leto 1968	izvršene v 1. poll.1968	
CKV Ljubljana	704	402	57,05
CKV Koper	144	77	53,53
CKV Maribor	514	257	49,99
Elektromontaža	679	355	52,22
TEN	601	299	49,78
Trata z Iv.gorico	690	323	46,78
Projektivni biro Ljubljana	126	68	54,18
Avtopark	34	15	43,73
Razvojni sektor	38	17	45,58
DVI-konvert.področje	251	131	52,26
DVI-klirinško področje	195	0,9	0,45
Skupaj podjetje	3.976	1.945	48,91

nad planskimi predvidevanji. To pa je opravičljivo, glede na to, da so morali montažni obrati do turistične sezone dovršiti nekatero pomembno objekte, projektivni biro pripraviti po-

in drobnega inventarja, nedovršeni proizvodnji, polizdelkih in gotovih izdelkih pa za 32,4 %; zmanjšale so se le zaloge reprodukcij-

(Nadaljevanje na 3. str.)

25. OBLETNICA PRIKLJUČITVE PRIMORSKE

UDELEŽIMO SE VSELJUDSKEGA ZBOROVANJA!

V Novi Gorici bo 15. septembra veliko vseljudo zborovanje, na katerem bo slovenski narod proslavil 25. obletnico splošne vstaje primorskega ljudstva. Ta osrednja proslava bo hkrati zajela tudi spomin na 25. obletnico zgodovinskega II. zasedanja AVNOJ v Jajcu, ko je bil med drugim tudi sprejet sklep o priključitvi Primorske jugoslovanski državi.

Zgodovinsko dogajanje, ki ga bomo proslavili v Novi Gorici, je izredni prispevek primorskega ljudstva, ko je z drugimi naprednimi silami odločno stopilo v boj proti tujcu, za svoje nacionalne in socialne pravice, za priključitev k svoji matični domovini. Hkrati pa pomeni to dogajanje pomembno prelomnico tudi za ves slovenski narod, saj je bilo izhodišče za njegovo bolj popolno združitve v novem, lastnem državnem organizmu.

Množična vstaja primorskega ljudstva je bila eno najpomembnejših dejanj med narodnoosvobodilno vojno na Slovenskem. Da bi se oddolžili spominu na te pomembne dogodke in jih predstavili mlajši generaciji, ki teh časov ni doživljala, je predsedstvo

republiške konference SZDL Slovenije sprejelo sklep, da bo osrednja prireditev 15. septembra v Novi Gorici, ki je kot mesto zrasla ob pomoči vseh naših narodov, predvsem pa Slovencev, in najlepše simbolizira naše uspehe in izgradnjo po revoluciji.

Nova Gorica je prišla v poštev kot kraj, kjer naj bo osrednja slovenska proslava, tudi zaradi tega, ker je mesto ob meji, in je v zadnjem obdobju doseglo zelo lepe uspehe v sodelovanju s sosednjim obmejnim prostorom. Proslava se torej organizira v znamenju tistih vrednot, ki so izstopile v vseljudo vstaji in ki so danes temelj naše politike in odnosov do drugih narodov in držav.

Z zborovanjem v Novi Gorici bomo manifestirali svojo zavzetost za svobodo, neodvisnost, blaginjo in mir na svetu.

Pokroviteljstvo nad to proslavo je prevzel predsednik SFRJ Josip Broz-Tito.

Spričo pomembnosti te slovesnosti v Novi Gorici teče v našem podjetju akcija, da bi se je množično udeležili tudi člani naše delovne skupnosti.

E. S.

DVOMESEČNO DELO CENTRALNIH ORGANOV UPRAVLJANJA

UGODNI PODATKI

V času od izida zadnje številke »Glasnika« centralni delavski svet ni imel nobene seje. Upravni odbor se je sestel v tem času dvakrat, najprej na seji dne 26. julija. Spejel je poročilo o bruto realizaciji podjetja za mesec junij in skupno za prvo polletje. Podatki, ki jih ugotavlja poročilo, so povsem ugodni. Podjetje je v prvem polletju izpolnilo letni plan proizvodnje v višini 53,2 odstotka, plan prodaje po sklenjenih pogodbah pa je bil izpolnjen s 77,5 odstotka.

O stanju terjatev podjetja do obveznosti podjetja do dobaviteljev je poročal tov.

Alojz Kosi. Zaskrbljujoče je stanje terjatev, ki še vedno stalno naraščajo in vsa prizadevanja izterjevalne službe ne dosežejo zaželenih rezultatov. Na drugi strani podjetje svoje obveznosti redno izpolnjuje oz. plačuje. Obveznosti so v primerjavi s terjatvami v razmerju 1:4. UO je sprejel priporočilo, da je treba uporabiti vsa sredstva za pospešitev izterjave in je v ta namen angažirati vse pristojne službe v podjetju.

Upravni odbor je nadalje sprejel predlog o spremembi pravilnika o delitvi osebnih dohodkov za delavce, ki delajo v NDR na deloviščih, za katere se osebni dohodki ne obračunavajo prek obrata za investicijska dela v inozemstvu. Gre za delovišča v Möckernu in Herzfelde, kjer ni organizirana prehrana delavcev niti jim ni priskrbljeno stanovanje. Osnovne postavke tega predloga, ki se predloži centralnem delavskemu svetu v končno odobritev, so:

● delavci, ki delajo v Möckernu in Herzfelde, prejema osebne dohodke v dinarjih po odločbi na sedežu podjetja;

● terenski dodatki v tuji valuti znašajo za VKV delavce 50 mark, KV delavce 44 mark, PKV delavce 40 mark in NKV delavce 36

mark;

● za predvideno dolžino bivanja v NDR prejme delavec na sedežu podjetja kreditno pismo z navedbo višine terenskega dodatka. Kreditno pismo bo mogoče vnovčiti pri vodstvu gradbišč v NDR. Od pripadajoče vsote pa je obvezno porabiti vsaj polovico v valuti NDR, eventualni prihranek pa bo mogoče vnovčiti na sedežu podjetja po tečaju 1 DM = 3,125 N-din;

● za čas potovanja veljajo določbe pravilnika, kakor za vse druge delavce, ki so zaposleni v tujini.

Nadalje je upravni odbor na tej seji sindikalni organizaciji odobril dotacijo 16.000,00 din za stroške udeležbe naših predstavnikov na športni igrah gradbincev v Anhovem.

Na svoji seji dne 9. avgusta pa je upravni odbor obravnaval analizo polletnega poslovanja podjetja. Podatki so povsem zadovoljivi, o nekaterih negativnih kazalcih pa bodo še razpravljali obratni delavski sveti. Glede na ugoden finančni rezultat polletnega poslovanja se bo presežek osebnih dohodkov po odobritvi CDS razdelil delavcem v mesecu septembru.

Tudi rezultati poslovanja obrata za investicijska dela v tujini so ugodni, zato je upravni odbor sprejel predlog, da se delavcem, zaposlenim v Zah. Nemčiji, izplača 50 % akontacije presežnega dela osebnih dohodkov. S tem se bo povi-

šala tudi osnova za obračun socialnega (zdravstvenega) zavarovanja teh delavcev. Doslej smo namreč za te delavce presežek osebnih dohodkov obračunavali in izplačevali šele po zaključnem računu, ko so bili rezultati poslovanja že povsem znani.

Ugodno je bil ocenjen uspeh naše Tovarne elektro naprav. Prav tako uspešno je poslovala Livarna v Ivančni gorici in je upravni odbor zato sprejel predlog, da se Livarni odobri potrebni znesek za nakup stroja za pripravo peska.

V nadaljnjem razpravljanju je bilo ugotovljeno, da zaloge materiala spet naraščajo, kar v preveliki meri veže obratna sredstva. Upravni odbor je sklenil, da je treba pregledati skladniške zaloge in izvesti primerne ukrepe; do 20. avgusta pa je popisati nekurantni material in tudi glede tega primerno ukrepati.

Članom UO je bila nadalje predložena analiza Službe družbenega knjigovodstva o finančnem poslovanju montažnih podjetij v Jugoslaviji. Po tej analizi je naše podjetje v primerjavi z drugimi v vseh ozirih na zelo solidni višini, osebnih dohodki pa so višji kot pri montažnih podjetjih v drugih republikah.

Opisane in druge predloge pa je obravnaval še centralni delavski svet na svoji seji dne 31. avgusta, ko bodo pa to številko Glasnika bralci že imeli v svojih rokah.

Planirane obveznosti

(Nadaljevanje z 2. str.)

skega materiala — za povprečno 13,1 %. Nujno bo zato potrebno v drugi polovici leta položaj v tem oziru popraviti, zlasti na področju izterjave dolžnikov, ki mora postati še hitrejša in učinkovitejša. Razen tega pa še vedno obstajajo velike in realne možnosti za bistveno zmanjšanje zalog reprodukcijskega materiala. Zaloge trgovske mreže glede tega materiala so namreč velike in zato ni unestno, da se kopičijo enakovrstne zaloge tudi v naših skladiščih.

Po periodičnem obračunu za prvo polletje je znašala fakturirana eksterna realizacija 110.460.894 din, kar je za 25,7 % več kot v istem obdobju preteklega leta. Terjatve do kupcev so porasle za 37,4 % in znašajo 42.355.100 din; tako dosega plačana realizacija vrednost 68.607.655 din ali 19,4 % več kot v preteklem letu, celotni dohodek podjetja pa 68.607.655 din in je torej tudi za 19,4 % večji.

Poslovni stroški so v doseženem celotnem dohodku udeleženi s 64,42 % (za 18,5 % več), po odbitku teh stroškov od celotnega dohodka pa znaša dohodek podjetja 24.412.995 din ali za 21,04 % več. V skladu z določbami pravilnika o delitvi dohodka odpade po izračunu od doseženega dohodka za osebnih dohodke znesek, ki je za 21,04 % večji od ustreznega laiškega, v istem odstotku pa je večji tudi znesek, ki odpade na bruto sklade podjetja.

Opisani zadovoljivi finančni rezultati poslovanja utemeljujejo sklep centralnih samoupravnih organov, da bo podjetje izplačalo delavcem za uspešno delo v prvem polletju dodatno še 1.591.109 din bruto osebnih dohodkov. Udeležba posameznih obratov na tem preseženem delu pa je seveda odvisna od doseženega dohodka in zneska v preteklih mesecih že izplačanih osebnih dohodkov ter bo zato za vsak obrat drugačna. A. R.

NOV NAČIN UGOTAVLJANJA IN DELITVE DOHODKA

Delitev po delu in načelo solidarnosti

sta temelja za novi sistem, ki bo začel veljati s prihodnjim letom in bo slonel na fakturirani realizaciji

V zadnjih julijskih dneh sta Zvezni zbor in Gospodarski zbor Zvezne skupščine sprejela po daljših pripravah in razpravah zelo pomembni temeljni zakon o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah. Čeprav bodo določbe tega zakona začele veljati šele v začetku prihodnjega leta, pa je bil zakon sprejet dobrih pet mesecev pred njegovo uveljavitvijo prav zaradi svoje pomembnosti in zaradi tega, ker bodo v vseh delovnih organizacijah potrebne obsežnejše priprave za prehod na novi način ugotavljanja in delitve dohodka. Zato je prav, da se z bistvenimi določbami in načeli tega novega zakona čimprej seznanimo tudi na stolpcih našega časopisa.

Vzporedno z rastjo materialne osnove naše družbe so se spreminjali tudi odnosi v delitvi družbenega proizvoda. Za obdobje prvih let po vojni je značilno veliko pomanjkanje vseh materialnih dobrin. Centralni planski organi države so do potankosti predpisovali in vodili celotni proizvodni proces in delitev proizvedenih dobrin.

Dovolj zgodaj pa smo spoznali spone, ki so dušile nadaljnji razvoj materialne osnove naše družbe. Z uveljavitvijo delavskega samoupravljanja je prišlo do bistvenega preobrata v smeri decentralizacije, prenosa pravic na neposredne proizvajalce, s tem pa tudi do povečanja njihove odgovornosti. Če so bili za prvo obdobje bistveni količinski dosežki, je v drugem obdobju vedno pomembnejši kakovostni učinek. V vsem tem času pa smo bili priče nenehnega spreminjanja predpisov v iskanju boljših rešitev glede načina ugotavljanja ter razdelitve ustvarjenega dohodka. Zadnja novost na tem področju pa je prav omenjeni temeljni zakon.

AKUMULACIJA OSTANE OSNOVNI POGOJ ZA NAPREDEK

V prvi vrsti nas bo zanimalo, kakšne novosti nam ta zakon prinaša. Njegov prvi člen poudarja dve zelo bistveni načeli:

● da pridobivajo delovni ljudje v združenem delu in v družbenimi sredstvi dohodek in razpolagajo z njim kot z rezultatom svojega in družbenega dela, in

● da delijo delovni ljudje dohodek po načelu delitve po delu in solidarnosti.

Glede delitve ustvarjenega dohodka torej ni poudarjeno samo načelo delitve po delu, ampak tudi načelo solidarnosti.

Delavci kot nosilci proizvodnega procesa nastopajo za uresničitev pravice do pridobivanja in delitve dohodka lahko v raznih obli-

kah združenega dela. Zakon omenja predvsem naslednje oblike: *delovno enoto* (kar bi pri nas ustrezalo obratu), *delovno organizacijo* (to je podjetje kot celota) in še višjo obliko združenega dela, ki jo zakon imenuje *akumulacija delovnih organizacij*.

Vodilo pri odločanju o delitvi dohodka morajo biti delovnim ljudem njihovi trajni in skupni interesi ter potreba po nenehnem razširjanju materialne osnove družbenega dela (akumulacija). Brez ustrezne akumulacije namreč ni mogoče povečevati materialne osnove kot nujnega pogoja za izboljšanje proizvodnih pogojev dela ter za tehnični in tehnološki razvoj delovnih enot oz. delovne organizacije ter gospodarstva kot celote.

ENOSTAVNEJŠE PRIMERJAVE Z USPEHI SORODNIH PODJETIJ

Po tem uvodnem pregledu splošnih določb novega zakona si sedaj oglejmo, kaj pravzaprav je dohodek in kako ga bo treba ugotavljati.

Od leta 1962 do sedaj smo ugotavljali dohodek na osnovi plačane realizacije. Na tem mestu ne bo primerno podrobneje razglabljanje o uresnitvi tega sistema, prav gotovo pa je, da ni odigral tiste pozitivne vloge, ki so jo od njega pričakovali, saj sicer ga sedaj ne bi opuščali. Novi zakon znova uveljavlja načelo delitve dohodka po fakturirani realizaciji, pa tudi interna realizacija znotraj delovne organizacije se vsteva v celotni dohodek.

Kako bomo v prihodnjem letu torej ugotavljali dohodek? Od celotnega dohodka, to je od vrednosti, ki bo dosežena s poslovanjem samostojne organizacije združenega dela (pri nas obrata) se bodo odštevali materialni stroški poslovanja in amortizacija. Pod pojmom celotnega dohodka je treba razumeti vrednost prodane-

ga blaga in opravljenih storitev, ne glede na to, ali je bilo plačilo izvršeno ali ne, nadalje vse druge dohodke, ki izvirajo iz pogodb o združitvi sredstev za skupno poslovanje, razne obresti in podobno. Zavedati pa se moramo, da nam prehod na sistem ugotavljanja dohodka po fakturirani realizaciji ne prinaša nobenih bistvenih sprememb v samem poslovanju, ampak le v načinu obračunavanja dohodka. Možnosti za redno plačevanje obveznosti podjetja tako dobaviteljem kakor tudi članom kolektiva (osebni dohodki) namreč niso odvisne od načina ugotavljanja dohodka, ampak od rednega priliva finančnih sredstev.

Omenili smo že, da bo štela v prihodnjem letu v celotni dohodek tudi interna realizacija in se ne bo več odštevala od skupne realizacije podjetja kot celote. Zaradi tega mislimo, da bodo v bodoče primerjave celotnega dohodka našega podjetja s podjetji iste montažne grupacije, ki v svojem sestavu nimajo proizvodnih obratov, lahko realnejše.

Po novem zakonu v celotni dohodek tudi ne šteje več davek od prometa blaga na drobno.

SLEDILA BO ŠE VRSTA DOPOLNILNIH PREDPISOV

Za ugotovitev doseženega dohodka je treba od celotnega dohodka odšteti materialne stroške poslovanja, ki so bili potrebni za dosego celotnega dohodka. Zakon ne določa, kaj je materialni poslovni strošek, zato je treba pričakovati v tem pogledu dopolnilne predpise in tolmačenja.

Ena izmed bistvenih novosti novega zakona je tudi možnost, da samostojna organizacija združenega dela odloča, ali bo krila celotne materialne poslovne stroške, ki niso odvisni od obsega poslovanja (fiksni stroški — v glavnem režijskega značaja) ter amortizacijo iz

doseženega celotnega dohodka. Ta novost ne pride toliko v poštev v montažni dejavnosti, kjer skoraj ne poznamo nedovršene proizvodnje in sploh ne polizdelkov in gotovih izdelkov, temveč le v proizvodni dejavnosti, kjer vse omenjene oblike vezave poslovnih sredstev nastopajo v precejšnji meri. Do sedaj smo namreč pri vrednotenju nedovršene proizvodnje, polizdelkov in gotovih izdelkov upoštevali ne le neposredne stroške materiala (izdelavni material) in dela (izdelavni osebni dohodki), ampak tudi vse posredne (režijske) stroške.

Na noben način pa ne smemo prezreti zakonskega določila, da se sme razporejeni dohodek uporabljati le v mejah razpoložljivih sredstev. Tako kot je veljalo po sedaj veljavnih predpisih, se lahko dohodek, ki je bil ugotovljen s periodičnim obračunom, uporablja le za obratna sredstva.

USKLAJEVANJA Z MEDSEBOJNIMI DOGOVORI

Iz doseženega dohodka, ki smo ga ugotovili na opisan način, pa mora organizacija kriti zakonske obveznosti (prispevke in davke), obresti za kredite in zavarovalne premije. Vse te obveznosti so se po dosedanjih predpisih krile v breme materialnih poslovnih stroškov, kategorija dohodka je bila torej za te izdatke že znižana.

Vsaka organizacija mora v pravilniku določiti osnove in merila, po katerih bo razporejala doseženi dohodek in sredstva za razširitev materialne osnove dela (poslovni skladi) in za sredstva za zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb delovnih ljudi (osebni dohodki in sklad skupne porabe). S posebnim splošnim aktom pa je treba določiti osnove in merila, po katerih so delovni ljudje udeleženi pri delitvi sredstev za zadovoljevanje svojih osebnih in skupnih potreb.

Zakon predvideva med drugim tudi dogovarjanje med samostojnimi organizacijami združenega dela, in sicer tako o pogojih za pridobivanje dohodka, kakor tudi o načelih za delitev dohodka in osebnih dohodkov. Ti dogovori pa so pravno veljavni samo, če so sklenjeni v pisni ob-

liki in sprejeti od samostojnih organizacij združenega dela v skladu z njihovimi statuti.

Nadalje uvaja zakon družbeno dogovarjanje med asociacijami delovnih organizacij (združenja, zbornice), sindikati in izvršilnimi organi družbeno-političnih skupnosti zaradi usklajevanja posamičnih in skupnih interesov delovnih ljudi glede pridobivanja in delitve dohodka ter osebnih dohodkov delavcev. Če bo ta oblika družbenega dogovarjanja pravilno zaživela, bo lahko odigrala važno vlogo pri odpravljanju raznih neskladnosti v delitvi dohodka in predvsem pri delitvi osebnih dohodkov, kar pogosto povzroča po nepotrebnem precej hude krivi-

MOŽNOST ZA PROGRESIVNO OBDAVČITEV SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE

Podana je tudi možnost zakonskega predpisovanja ukrepov za družbeno usmerjanje delitve dohodka, s katerimi bi odpravljali razlike pri dohodkih in osebnih dohodkih, ki ne temeljijo na rezultatih dela. Seveda pa je pogosto zelo težko presoditi, ali temeljni dohodek na rezultatih dela, saj je odvisen od dinamičnih poslovnih odločitev, sprejetih v sedanjem, največkrat pa v preteklem času.

S posebnim zakonom bo možno uvesti tudi progresivno obdavčenje za osebne dohodke namenjenih sredstev, ki bi presegala s sporazumi oz. zakonom določeno višino osebnih dohodkov. Tu torej ne gre samo za progresivno obdavčitev individualnih osebnih dohodkov, ampak za progresivno obdavčitev vseh sredstev za osebne dohodke; seveda pa se sredstva, ki bi bila s tako obdavčitvijo zajeta, ne bi smela uporabiti za proračunsko potrošnjo.

Tako smo se na kratko seznanili z bistvenimi značilnostmi temeljnega zakona o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah. Seveda manjka še niz spremljajočih predpisov, o katerih bomo poročali, ko bodo sprejeti. V prvi polovici prihodnjega leta pa nas čaka s tem v zvezi precej dela s pripravami in sprejemanjem sprememb statuta in drugih pravilnikov.

● NAŠ INTERVJU ● NAŠ INTERVJU ● NAŠ INTERVJU ● NAŠ INTERVJU ● NAŠ INTERVJU ●

Sindikati bi moral imeti pomembno vlogo

»Staro življenjsko spoznanje pove, da je za srečno sožitje dveh bitij ali družine zelo pomemben medsebojni sporazum, razumevanje ter podobne želje in cilji... Podobno pa velja tudi za vsako gospodarsko organizacijo, če govorimo o sindikatu, zvezi komunistov, zvezi mladine in delavskem samoupravljanju kot — glavi družine...«

Tako je uvodoma razložil svoja gledanja 33-letni Črnomaljščan, že šesto leto član našega kolektiva, sedanjí predsednik sindikalne podružnice IMP — Miro DRAŽUMERIC.

V začetku našega razgovora je kazalo, da se je nanj skrbno pripravil. Pričakoval je vnaprej na papirju sestavljena vprašanja po določenem vrstnem redu. Toda napisanih vprašanj ni bilo: mnoga med njimi, ki so med štirimi očmi zaživelá, sploh niso bila posebej pripravljena. Razgovor, ki ga v novinarskem jeziku imenujejo s tujko — intervju, je bil tak, kakršnega vodimo vsak dan, pravzaprav pogovor o tistih dogajanjih, s katerimi se srečujemo in za katera mislimo, da so ali pa še bodo vplivala na naše življenje.

»... Slišali smo nekatere napovedi o spremembah v naši družbi. Tu bi se omejil predvsem na nedavni kongres sindikatov Jugoslavije. Morda vsem ne bo prav, pa kljub temu zastavljam vprašanje, kaj naj pričakuje konkretno naše podjetje od sklepov tega kongresa? Zdi se mi, da bi bilo mnogo koristnejše, če bi maršal Tito govoril ob zaključku kongresa in ne na začetku. Njegove besede in priporočila se žal ne uresničujejo v taki meri, kot smo pričakovali, ko smo jih poslušali...«

Prešla sva na razmere in dogajanja v našem podjetju. Sledil bo povzetek izoblikovanih misli, ki bo kratek, toda — zaskrbljivoč.

»Sindikati bi moral v podjetju nekaj pomeniti. Vsi smo člani sindikalne podružnice in vendar je tako, kot da nas v tej skupnosti ni. Imamo izvršni odbor sindikata, člane tega odbora v komisijah centralnega delavskega sveta, imamo, toda le na papirju...«

Tov. Dražumerič je za pravkar izrečeno ugotovitev takoj navedel tudi zelo zgovoren primer, ki že sam toliko pove, da ne potrebuje posebnega komentarja.

»Predsednik sindikalne podružnice sem in tudi član ene izmed pomembnih komisij pri CDS, to je komisije za delitve osebnih dohodkov. Redno sodelujem pri delu komisije in smo nedavno izdelali tudi določen predlog za spremembo pravilnika o delitvi osebnih dohodkov. Ta predlog je prišel nato kot predlog komisije na naslednjo sejo CDS. Na svoji poti od naše komisije do CDS, na tej poti niso predvideni nobeni posredniki, pa je predlog pretrpel prav bistvene spremembe. CDS je tako preoblikovan »predlog komisije« potrdil. Sedaj se sprašujem, čemu in komu je potrebna taka komisija, ki praktično v tem primeru ni imela nobene veljave in je bilo uporabljeno samo njeno ime. Ne bom trdil, da je taka praksa stalna, lahko pa rečem, da si sodelovanja med organi samoupravljanja in njihovimi voljenimi pomožnimi telesi ne zamišljam v tej obliki in na ta način...«

Nadaljnji primer govori o sodelovanju med samoupravnimi organi in sindikalno organizacijo v podjetju.

»Stalna praksa pri nas je, da predsednika sindikalne podružnice ne vabijo na seje organov samoupravljanja. To ugotovitev moram popraviti le toliko, da so me povabili, ko je šlo za delovno mesto glavnega direktorja in ko so volili nove člane samoupravnih organov. Na seje pridem le takrat, kadar je sindikalna podružnica prisiljena prositi za kako dotacijo, takrat sodelujem kot poročevalec, ki naj utemelji zahtevek o denarnih sredstvih. To pripovedujem zato, ker se pogosto najdem v precej neprijetnem položaju zaradi tega, ker nisem dovolj seznanjen z važnejšimi dogajanjí v podjetju, večkrat pa naj bi ta dogajanja obrazložil članom naše delovne skupnosti in tudi na sestankih zunaj podjetja. Vse kaže, da predstavnik sindikata delavsko samoupravljanje ne potrebuje, saj bi ga v nasprotnem primeru vključevalo v svoje delovanje. Pripomnil pa bi rad, da tako sožitje do sedaj najbrž ni imelo neugodnih posledic; ne vem pa, kako bo takrat, če bo prišlo do resnejših težav v podjetju, zdi se mi, da takrat ne bi pozabili na predstavnike sindikalne podružnice...«

Seveda pa ni tako, da bi bil vreden kritike le odnos samoupravnih organov do sindikata, temveč je tudi v delu našega sindikata marsikaj takega, kar bi bilo treba z združenimi močmi izboljšati, popraviti in urediti. Tov. Dražumerič svojih misli tudi v tej smeri nikakor ni nameraval zmolčati.

»Pri izvajanju našega programa, ki smo si ga zastavili za čas dveletne mandatne dobe, opažam več pomanjkljivosti, ki pa jim tudi izvršni odbor sindikalne podružnice sam ne bo mogel biti kos. Povezave delovanja sindikalnih organizacij med posameznimi ekonomskimi enotami podjetja praktično ni, pri tem mislim predvsem

PREDSEDNIK SINDIKALNE
PODRUŽNICE IMP
MIRO DRAŽUMERIC

na sodelovanje z obrati v Mariboru, v Kopru in na Trati. Mi v Ljubljani ne vemo, kaj se dogaja pri njih, in obratno.«

»V našem programu smo imeli tudi več humanih akcij za naše delavce in smo jih tudi začeli. Ena izmed njih je bil predlog, da bi naše ekonomske enote povezano združile primerna denarna sredstva in zgradile stanovanjski blok za tiste delavce, ki za stanovanjsko izgradnjo dejansko ne morejo zbrati dovolj lastnih sredstev in ki so v našem podjetju praktično socialni problemi. Ta akcija za sedaj ni stekla. Ukvarjali smo se tudi z delavci, ki so več kot 6 mesecev neprekinjeno v bolniškem staležu in smo jim dali manjše denarne podpore; želja sindikalne podružnice pa je, da bi te primere od časa do časa obravnavali tudi organi ekonomskih enot. Nekateré enote so to akcijo podprle in svojim članom v stiski pomagale. V celoti pa tudi akcija ni popolnoma uspela.«

Sistem nagrajevanja po delu in delitve osebnih dohodkov je bilo vedno zelo važno, pa tudi zelo občutljivo področje dela samoupravnih organov. Naša sindikalna organizacija tudi v tem pogledu ni držala rok križem, ampak je izdelala določena stališča in se zavzemala za njihovo uveljavitev. Nekaj misli o tem je v razgovoru tov. Dražumerič tudi nanizal.

»Vsi se spominjamo delovanja sindikatov pred leti, ko je šlo za sistem nagrajevanja po administrativni poti in kasneje pri izvedbi razmerij 1:3, 1:4 itd. Razne sisteme so spremljali tudi razni pravilniki o delitvi osebnih dohodkov, katerih določbe naj bi delavce stimulirale. Sindikalna podružnica ugotavlja, da je sedanje stanje na področju nagrajevanja delavcev pri IMP že preraslo veljavni pravilnik. Tudi sicer pokažejo statistike sindikatov gradbenih delavcev, v kateri smo vključeni tudi mi, da je IMP glede osebnih dohodkov nekako pri dnu statistične tabele občine Ljubljana-Bežigrad. Večkrat se sprašujemo, ali res moramo še vedno vzdrževati tako visoko razmerje med osebnimi dohodki in skladi, še zlasti ob enostavni ugotovitvi, da je na sklade tudi več dajatev, čim večji so. Sindikat sicer smatra, da bodo samoupravni organi podjetja sprejeli nov pravilnik o delitvi osebnih dohodkov ob izvedbi začete reorganizacije podjetja. Toda tudi reorganizacija podjetja je bila zastavljena že v prvih mesecih preteklega leta, pa še danes ni občutiti na tem področju kakih bistvenih odločitev ali sprememb.«

Po veljavnem sistemu nagrajevanja delimo osebne dohodke z manjšimi spremembami že nekaj let. Zato so bistveni temelji tega sistema vsem članom naše delovne skupnosti znani.

»Naša sindikalna podružnica smatra, da točkovni sistem, ki ga sedaj uporabljamo, ni najboljši. Trenutno velja točka 1,10 din, če bodo uspehi podjetja recimo slabši, se bo tudi vrednost točke seveda znižala, denimo na 1,00. Naši osebni dohodki bodo padli, vendar pa bomo za vrednotenje notranjih razmer in za oceno javnosti ter zunanjih družbeno-političnih organizacij še vedno imeli v podjetju »stoodstotne plače«. Kolikor vem, so druge gospodarske organizacije ob reformi svoje osebne dohodke dvignile daleč nad raven naših; ko pa so se gospodarski činitelji zanje poslabšali in so njihovi osebni dohodki padli, so že ostro nastopili v podjetju in celo na cesti, pa so kljub temu imeli še vedno višje osebne dohodke kot pa delavci IMP (nedavni primer ene izmed znanih ljubljanskih tovarn). Zaradi naštetih in drugih razlogov mislim, da je nujno treba posvetiti našemu sistemu nagrajevanja precej več pozornosti in konkretnega dela.«

Na vprašanje o vlogi sindikata v našem podjetju je naš tokratni gost v uredništvu Glasnika povedal naslednje:

»Vloga sindikata v podjetju je zasenčena. Ugotoviti moram, da se v moji mandatni dobi še nihče izmed naših delavcev ni obrnil za pomoč na sindikalno podružnico, ko je iskal oziroma uveljavljati svoje pravice iz delovnega razmerja. Vse kaže, kot da bi bilo pri nas vse v najlepšem redu. V to ugotovitev pa dvomim. Drugo obrobno delovanje sindikalne podružnice pa ni vredno posebne omembe, kljub temu da smo večkrat organizirali manjše akcije, tako športne igre, obdarovanje otrok, denarne pomoči, stalno delovanje samopomoči, krvodajalske akcije in podobno.« S. Z.

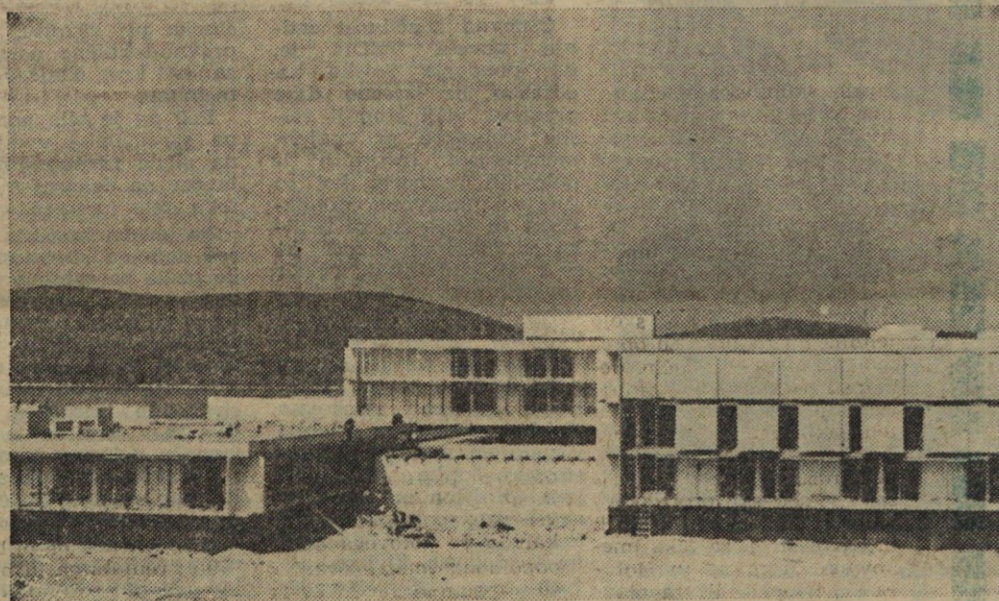

SOLARIS I IN SOLARIS II

POMEMBNA USPEHA NAŠIH OBRATOV

SOLARIS I in II sta dva velika in sodobno urejena mediteranska hotela v Šibeniku, ki sta bila dograjena in izročena investitorju lefošnjega prvega julija. Ter sta takoj nato sprejela svoje prve tuje in domače počitniške goste. Nekaj o tem, kakšne značilnosti in prednosti imata omenjena hotela, pove ekonomska propaganda z naslednjim oglasom, ki ga v juliju in avgustu vsak dan objavljajo skoraj vsi vidnejši jugoslovanski dnevnik:

- S — sončna pečina
- O — prepričajte se
- L — lov, ribolov
- A — arhitektura mediterana
- R — reklamni penzion 48 din
- I — izleti v okolico
- S — sonce Jadrana

Pogled na nova hotelska objekta v Šibeniku

Velik del pri izgradnji teh hotelov je prispevalo naše podjetje. Vrednost opravljenih del naših obratov na obeh gradbiščih v Šibeniku se giblje med 500 in 600 milijoni S-din. Od tega zneska odpade na elektroinstalacije za strelovode, na instalacijo šibkega in jaknega toka ter drugih priključkov v kotlarnici in zunanji razsvetljavi približno 200 milijonov S-din, ostalo pa na instalacije centralne kurjave, vodovoda in klimatskih naprav.

Gradbišče SOLARIS v Šibeniku je pomenilo za naše podjetje neko izjemo glede na to, da je bilo precej oddaljeno od podjetja, nadalje pa so sodelovale večje skupine naših monterjev vodovodne instalacije, centralne kurjave, klimatskih naprav in elektro-monterjev.

S pogodbo je bilo IMP vezano na kratke izvršilne roke. Gradbena dela sta izvajali podjetji Tehnograd iz Ljubljane in Pionir iz Novega mesta. Prve elektro-monterje smo poslali v Šibenik že v decembru preteklega leta, naslednje skupine pa od letošnjega februarja dalje, kakor so se pač razvijala gradbena dela in kakor je prihajal na gradbišče material za naša instalacijska dela.

POSEBNOST: ZELO ODDALJENO GRADBIŠČE

V podjetju smo se dobro zavedali, da je to gradbišče oddaljeno in smo glede tega tudi primerno ukrepali. Pri gradnji je sodelovalo mnogo gradbenih delavcev, naših monterjev in drugih delavcev. Skupine zaposlenih so bile različno formi-

rane, tako da je bilo v določenih obdobjih na gradbišču tudi po več sto ljudi hkrati. Naši monterji se niso ravno pohvalili z nastanitvijo in prehrano v Šibeniku. Druge težave, do katerih je prihajalo zaradi oddaljenosti naših monterjev od podjetja, se na njihovih osebnih dohodkih sicer niso odrazile, čeprav je bilo treba tudi na tem področju marsikaj spremeniti, vskladiti in urediti tako, da so bili naši delavci zadovoljni. Največ težav je bilo pri dobavi materiala, prevozi in strokovni tehnični pomoči.

Vodilni monterji so imeli možnost sodelovati s šefi montaž, da bi delo pri izvažanju kompletnih instalacij potekalo brez zastojev. Tako je obrat CKV-Ljubljana vključil šefa montaže kar v delovno skupino na grad-

Skupina monterjev IMP ob obisku direktorja obrata CKV Ljubljana

bišču, in sicer za ves čas montaže sta odlično opravila izvajanja del. Dela šefa la za CKV-Ljubljana Montažni inženj. Antonom Zimo, za

obrat Elektromontaže pa Janez Kalan ob sodelovanju z ing. Janezom Negotom in ing. Francem Kumšetom.

SLEDI SE SOLARIS III?

Za predstavo o obsežnosti del na gradbišču SOLARIS v Šibeniku navajamo orientacijske podatke obrata CKV-Ljubljana glede opravljenih prevozov in količine vgrajenega materiala. Skupno je bilo vgrajeno nad 223 ton instalacijskega materiala, od tega za vodovodne instalacije 175 ton, za centralno kurjavo 22 ton in za klimatske naprave 26 ton.

Zivljenje naših monterjev v Šibeniku je bilo po njihovem pripovedovanju kljub navedenim težavam, prijetno, tovariško in nadvse zanimivo. Mnogi pravijo, da si želijo spet delati na podobnih gradbiščih, čeprav so oddaljena. Sliši se, da bodo v Šibeniku gradili še SOLARIS III in upamo, da bodo naši monterji imeli priložnost sodelovati tudi pri tem.

S. Z.

Pri delu

Paleta sodobne livarske opreme

GIFA 68, Giesserei-Fachmesse ali po naše livarski strokovni sejem oz. mednarodna livarska razstava je vsakih 6 let v zelo znanem zahodnonemškem industrijskem centru Düsseldorfu. Na letošnjem sejmu je razstavljalo 400 podjetij iz 17 držav najmodernejšo livarske stroje in naprave za izdelovanje form in jeder, naprave za čiščenje, orodje, talilne in dušilne peči, naprave za litje pod tlakom, kokile, stroje za kontinuirano litje, orodne stroje, transportna sredstva, naprave za odpraševanje, prezračevanje in zaščito delavcev ter končno tudi merilna in druga moderna livarska sredstva.

Glede na to, da je ta največji mednarodni sejem livarske stroje le vsako šesto leto in seveda zelo pomemben za livarsko industrijo v Evropi, je Društvo livarjev SRS letos organiziralo skupinski ogled sejma, ki se ga je udeležilo 50 livarskih strokovnjakov iz Slovenije, deloma tudi iz drugih republik, med njimi pa so bili tudi trije iz našega podjetja.

Na letošnjem sejmu je razstavljala svoje proizvode vsa evropska elita livarske industrije, ki je s svojo tehniko in najnovejšo opremo na sodoben način demonstrirala svoje zadnje izkušnje in pridobitve na tem področju. Sejem je dal izreden poudarek moderni mehanizaciji, zlasti pri visoko - serijski proizvodnji jeder. Tu so dominirali moderni stroji za tako imenovana Cronning in Hot-Box postopka, ki zagotavljata visoko - serijsko proizvodnjo ob izredni kakovosti in zelo ustrežata vsem livarskim zahtevam. »Zadnje besede« moderne mehanizacije in livarske tehnike je na sejmu pokazala firma Badische Maschinen Fabrik. Če omenimo, da taka

Naši predstavniki na razstavi GIFA 68 v Düsseldorfu

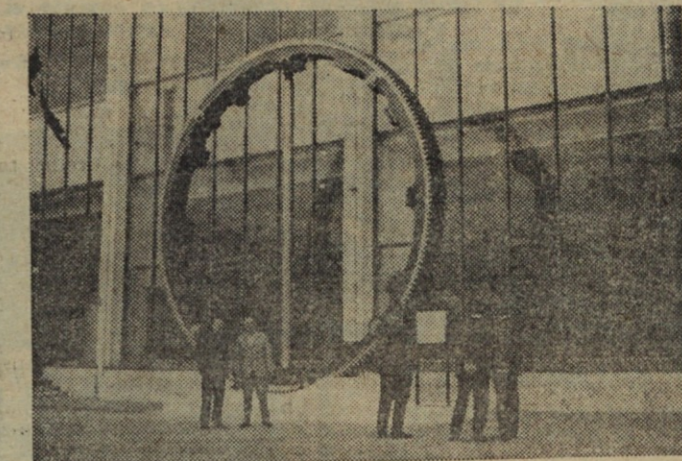
oprema potrebuje človeka le pri komandnem pultu, vsi drugi postopki pa so od kalupa do gotovega odlitka popolnoma mehanizirani, da so kapacitete 75 do 80 kalupov 1000 krat 1500 mm v eni uri ali, bolj nazorno povedano, 75 do 80 kopalnih kadi na uro, potem bo predstava o visoki tehniki tovrstne mehanizacije vsakomur povsem jasna. Seveda pa takšna oprema za jugoslovanske razmere gle-

de na majhno tržišče in druge faktorje, ki vplivajo pri nas na visoko lastno ceno odlitka, ne bi bila najbolj rentabilna in bi marsikaterega proizvajalca, ki bi si jo nabavil, lahko spravila celo v neugoden položaj.

Nadalje je eden od zelo modernih postopkov tudi SHELL - MOLDING, ki temelji na Cronning postopku, ima pa v primerjavi s klasičnim CO₂ postopkom to prednost, da je potrošnja peska za eno jedro tri do štirikrat manjša ob isti, če ne celo večji trdnosti. V naših razmerah bi bil tak stroj idealen za proizvodnjo lovilcev nesnage, črpalk in drugih odlitkov iz kataloga proizvodnega programa naše tovarne Trata. Zato smo navezali stike z lastnikom firme, ki te stroje proizvaja in pričakujemo v prihodnjih dneh nadaljnje razgovore za odkup stroja te vrste.

Sejem pa je bil zanimiv za obiskovalce tudi v drugih merah, saj je zelo redko mogoče videti na enem mestu zbrane kvalitetne odlitke, drugo opremo ter razna orodja in tehnična pomagala.

V. M.

Veliko zobato kolo pred enim od razstavnih prostorov GIFA 68

OLJA KOT PRENOSNI MEDIJ TOPLOTE

PORABNIKI TOPLOTE IN NJIHOVA REGULACIJA

S tem objavljamo obljubljeni nadaljevanje strokovnega članka ing. Rudija Geršaka, šefa projektivnega oddelka našega obrata v Mariboru. Prvi del tega članka smo objavili v letošnji tretji številki našega Glasnika z dne 1. maja.

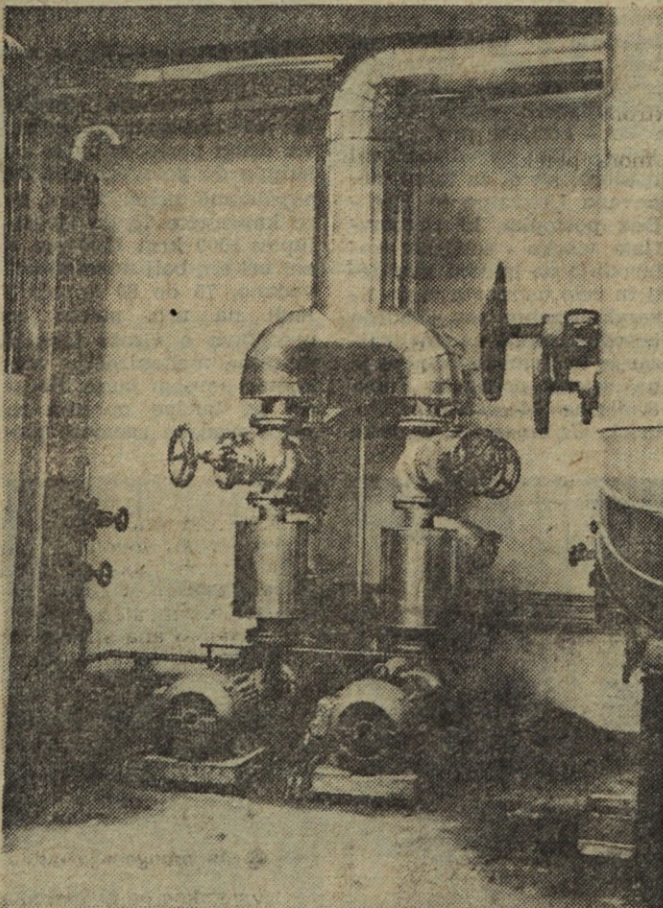
Pri izbiranju porabnikov toplote s kurilno oziroma hladilno stranjo je treba paziti, da je toplotni prehod prenosnega medija — olja na ogrevne površine vedno prilagojen tistemu na šaržirni strani. Tu je treba vzdrževati tako visoke hitrosti pretoka, da vlada v oljnem toku vedno turbulentna. Pri slabem toplotnem prehodu na šaržirni strani lahko izberemo manjše brzine olja, in sicer shajamo s hitrostmi od 0,4 do 1 m na sekundo. Pri zelo dobrem prehodu toplote na šaržirni strani, na primer pri uporabljanju v ogrevnem mediju, mora biti prehod toplote tudi na oljni strani dober, uporabne pa so hitrosti do 4 m na sekundo. Na splošno zadovoljijo hitrosti od 2 do 3 m na sekundo.

Preseke prostorov, kjer kroži olje, je treba ustrezno predvideti in urediti, da dosežemo potrebno hitrost olja. V nasprotju s sistemi z vodno paro, pri katerih se da prednost dvojnimi plaščem z velikimi preseki ali paralelno vklopljenim cevnim sistemom, da se zagotovi odtok kondenzata in prepreči poslabšanje prehoda toplote, se izbere pri napravah za toplotno prenosno olje sisteme z razmeroma majhnimi preseki in zaporedno vklopljenimi cevnimi sistemi ali na plašč privarjenimi polovičnimi cevmi. Če se že ne moremo izogniti plaščnim konstrukcijam, moramo premisliti, ali se to ne more urediti z razdelitvijo na kar najmanjše preseke, tako da dosežemo zadovoljive hitrosti.

Tudi pri porabnikih toplote ne sme manjkati odzračevanje, kakor je to običajno pri vsakem aparatu, ki je ogrevan z vročo vodo ali paro, kajti samo s tem lahko dosežemo optimalni prehod toplote, če ni več

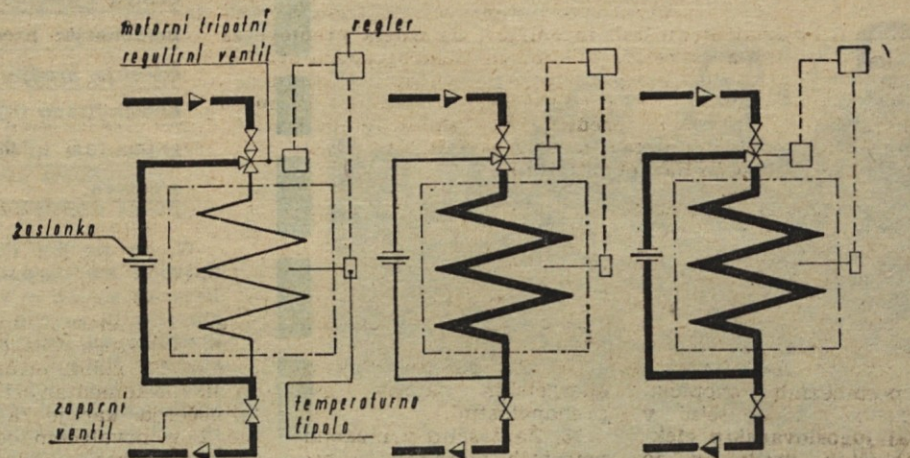
zraka v sistemu kurilnega olja. Razen tega mora biti predvidena možnost za izpraznitev celotne količine olja, za primer morebitnega popravila.

Objavljena shema pokaže primere različnih načinov regulacije. Pri tem je predpostavljeno, da je predtočna temperatura na strani kotla konstantna. Temperatura medija, ki ga segrevamo, se regulira s količino prenosnega olja za toploto. Normalno poteka ta proces s pomočjo tripotnega ventila,

V tovarni MTT (Maribor) vgrajen oljni generator — centralne obtočne črpalke za olje kot prenosni medij toplote. Naprava obratuje z 250 stopinjami Celzija

Primeri regulacije

- (a) $\text{dobljena vrednost} > \text{nastavljena vrednost}$ (b) $\text{dobljena vrednost} < \text{nastavljena vrednost}$ (c) $\text{dobljena vrednost} \approx \text{nastavljena vrednost}$

Motorni tripotni regulirni ventil v dovodu. (Primeri za različne nastavitve.)

ki ga poganja motor in katerega funkcija je razvidna iz sheme. Dajalec reguli ne poti lahko sprejme impulz od temperature ali od pritiska. Regulirni člen se lahko poganja elektromotorno, pnevmatsko ali mehanično. Izvedba regulatorja je odvisna od zahtev, ki so postavljene glede točnosti regulacije. Tripotni ventil se lahko vgradi v dovod ali v povratek. Vedno pa je potrebno upoštevati možnosti za montažo in predpise za vsak tip vgradnje.

Večkrat, na primer pri toplotnih procesih v kalandrih (posebni tekstilni stroji) je točna regulacija temperature nemogoča, ker ni možna vgradnja tipala v sam kalandr. V takih primerih je potrebno izvesti drugi sekundarni tokokrog z vgradnjo druge črpalke.

Kadar je potrebno izvesti pogon za menjajoče se režime, tako da potrebujemo enkrat višje in drugič nižje temperature, potem je treba dodatno vgraditi v sekundarni tokokrog še hladilec. Pri enostavnih napravah in glede na regulacijo pri nižjih sistemskih režimih je najenostavnejše, da se toplotne potrebe porabnika vzdržuje direktno preko dovodne temperature kotla oziroma tako imeno-

vanega oljnega toplotnega generatorja.

CEVOVODI IN ARMATURE

Pri uporabljanju cevovodov in armatur je treba upoštevati visoke temperature olja in tudi viskoznosti pri teh temperaturah. Celotna naprava je tudi pod pritiskom obtočnih črpalk, zato je v vsakem primeru treba uporabljati armature po ND 16 in prirobnice po DIN 2633.

Material za armature je treba izbrati kot posebno litino ali jekleno litino, ker normalna siva litina za takšne viskoznosti ni dovolj tesna. Nadalje je treba uporabljati brezšivne cevi po DIN 2448 (ISO R 64). Material naj bo po možnosti St 35.8. Važno je tudi, da se prirobnični spoji uporabljajo po možnosti le na armaturah.

Tesnilni material naj bo tak, ki tudi pri visokih temperaturah vzdrži in zadrži tesnost, na primer armit ali podobno. Izvedbam v bakru se je treba izogniti, ker baker nastopa kot katalizator in povzroča oksidacije.

V splošnem se uporabljata siva litina in jeklena litina kot ustrezna materiala.

NOVI ELEKTROTEHNIŠKI PREDPISI

Tudi vajenci jih morajo poznati

Vsa leta smo pri izvajanju elektroinstalacij vseh vrst čutili vrzeli na področju jugoslovanskih elektrotehniških predpisov, saj so bili dosedanja iz leta 1952 (s kasnejšimi dopolnitvami) nepopolni in niso več ustrezali sodobni instalacijski tehniki. Kož pomoč so nam sicer služili nemški VDE predpisi, ki pa so bili širšemu krogu nedostopni.

Zato je zvezni sekretariat za industrijo in trgovino že leta 1964 zadolžil Zvezo strojnih in elektrotehniških inženirjev, da izdela predloge za nove tehniške predpise iz posameznih panog elektrotehnike in elektrogospodarstva. Izbrana komisija je predloge izdelala in jih dala v razpravo vsem zainteresiranim večjim delovnim organizacijam (za določene vrste predpisov tudi našemu podjetju), ki so predlagale določene spremembe in popravke predlogov. Potem je komisija formulirala tekste predpisov in so ti po odobritvi zveznega sekretariata za industrijo in trgovino začeli izhajati v Uradnem listu SFRJ kot pravilniki.

Elektrotehniška zveza Slovenije pa se je zaradi njihove pomembnosti in praktičnosti za vse, ki so jim ti novi predpisi pri delu potrebni, odločila, da izdela prevode; izdaja jih v priročnem A-5 formatu in posameznih snopičih. Tako so v slovenščini v Zbirki jugoslovanskih elektrotehniških predpisov že izšli snopiči:

1. Tehniški predpisi za specialno varstvo elektroenergetskih postrojev pred požarom (Ur. l. 16/66), strani 20.
  2. Tehniški predpisi za izvajanje elektroenergetskih instalacij v zgradbah (Ur. l. 43/66), strani 68.
  3. Tehniški predpisi za elektroenergetske postroje nad 1000 V (Ur. l. 14/67), strani 64.
  4. Tehniški predpisi za gradnjo nadzemnih elektroenergetskih vodov (Ur. l. 24/67), strani 84.
  5. Tehniški predpisi za elektroenergetske instalacije v prostorih s specifičnimi pogoji (Ur. l. 25/67), strani 16.
  6. Predpisi o tehniških ukrepih za naprave s svečnimi cevmi (Ur. l. 14/67), strani 16.
  7. Tehniški predpisi za električne postroje na nadzemnih mestih, ki jih ogrožajo eksplozivne zmesi (Ur. l. 17/67), strani 72.
  8. Tehniški predpisi za obratovanje in vzdrževanje elektroenergetskih postrojev (Ur. l. 19/68), strani 40.
- V pripravi za tisk so:
9. Pravilnik o tehniških predpisih o strelovodih (Ur. l. 13/68).
  10. Tehniški predpisi za projektiranje, gradnjo in vzdrževanje antenskih naprav.
  11. Tehniški predpisi za elektroenergetske naprave v kmetijstvu.
  12. Tehniški predpisi za električne naprave v podzemeljskih rudnikih (Ur. l. 16/67 in 10/62).
  13. Pravilnik o pogojih za postavljanje in tehnični

pregled radijskih postaj (Ur. l. 23/67).

V pripravi pa so še naslednji tehniški predpisi:

14. Za zaščito vodov elektrovez od vplivov elektrovodov.

15. Za zaščito elektroenergetskih naprav pred prenapetostmi.

16. Za zaščito v nizkonapetostnih omrežjih in pripadajočih transformatorskih postajah.

17. Za elektroenergetske instalacije v industriji.

18. Predpisi za prvo pomoč od udara električnega toka.

19. Odredba o označevanju električnih in drugih aparatov, priprav in naprav, na katerih so izvedeni ukrepi, s katerimi se odstranjujejo motnje pri sprejemanju radijskih postaj (Ur. l. 38/66).

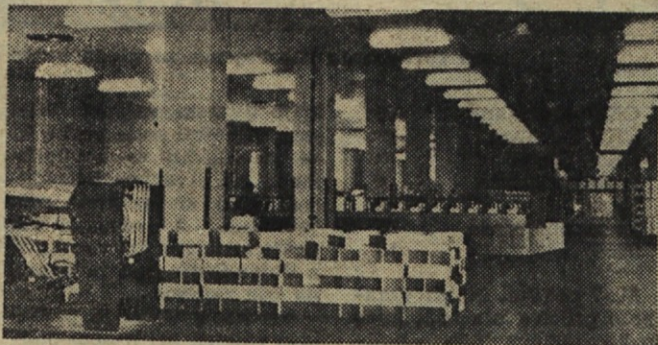
Vse navedene že tiskane snopiče je mogoče kupiti pri Elektrotehniški zvezi Slovenije v Ljubljani, Erjavčeva 15 za 3,00 do 8,50 N-din snopič. Za vložitev desetih snopičev je mogoče prav tako kupiti tudi plastično mapo za 7,50 din.

K do sedaj izdanim predpisom, ki so sicer lepo prevedeni, imamo razen nekaterih strokovnih pripomb (ki jih bomo, ali pa smo jih že posredovali izdajatelju) bistven pomislek v tem, da so pisani v slogu,

ki bo manj izobraženemu monterju težko razumljiv. Zato upamo, da se bo Elektrotehniška zveza Slovenije odločila vsaj za tiste predpise, ki zajemajo najširše področje našega dela (št. 2, 3, 9 in 17) izdati primeren strokovni komentar oziroma tolmačenja, kar je za snopič 2 v hrvaškem jeziku že izdala Zveza elektrotehniških inženirjev in tehnikov Hrvatske.

Z novimi jugoslovanskimi predpisi o vseh področjih elektrotehnike, o katerih smo v članku grobo informirali, bi se moral podrobno seznaniti in se po njih pri svojem delu tudi ravnati ne samo visoko, višje in srednje strokovni elektrotehniški kader na vseh naših obratih, ampak tudi vsak VKV in KV elektromonter, pa tudi že vsak vajenec elektrostroke, saj mora potekati njegovo delo v stroki, ki si jo je izbral kot svoj poklic, v okvirih upoštevanja in poznavanja teh predpisov.

- Za vse informacije, morebitno nabavo in druga vprašanja v zvezi s predpisi, ki smo jih navedli, naj se zainteresirani pismeno obračajo na šefa priprave dela v obratu Elektromontaža tov. Marjana Osredkarja oziroma na tehnično vodstva svojih obratov.

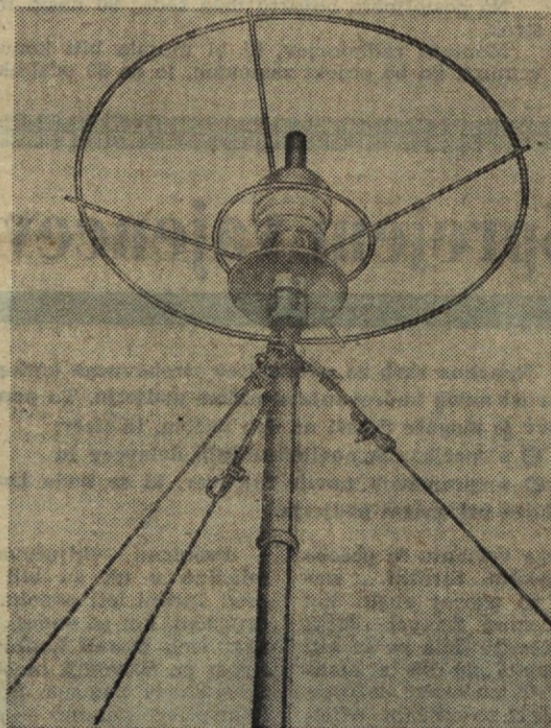
Naše podjetje je izvršilo tudi instalacije v novi knjigovodni tiskarne Dela

NOVI TEHNIŠKI PREDPISI O STRELOVODIH

Učinkovitejši in cenejši

V letošnji trinajsti številki zveznega uradnega lista je bil objavljen pravilnik o tehniških predpisih o strelovodih in je s tem prenehal veljati prejšnji pravilnik iz leta 1957.

Novi predpisi o strelovodih so obširnejši od prejšnjih in že v drugi točki (področje uporabe) točno določajo, kateri objekti morajo biti zavarovani s strelovodno napravo. V nadaljnjih poglavjih obravnavajo in pojasnjujejo pojme o streli, upornostnih ozemljilih in delih strelovodnih napeljav. Nadalje predpisujejo materiale, ki so dovoljeni za strelovodne naprave nad zemljo in v zemlji. Nato so podani izračuni za ozemljitev, določbe o povezavi kovinskih mas in električnih naprav, posebne določbe za specifične objekte, potrebna tehnična dokumentacija za posamezno strelovodno napeljavo ter pregled in preizkušnje strelovodnih napeljav.

Novi strelovod podjetja Elind

Povsem novo za nas je zadnje poglavje, ki govori o strelovodih z viri ionizirajočega sevanja. Pri nas takšnega strelovoda še nismo montirali. Takšen strelovod je uporaben za večje industrijske in stanovanjske komplekse, ker zadržuje lahko ena strelovodna naprava z virom za ionizirajoče sevanje tudi do 240 metrov v premeru. Takšne strelovodne naprave že dela podjetje Elind iz Valjeva in zatrjuje:

- da se ? do 5-krat cenejši od klasičnih,
- da je montaža enostavnejša,
- da je izgled hišne fasade lepši, in
- da omogočajo lažje vzdrževanje.

Vsekakor bo potrebno, da tudi pri nas pričnemo s projektiranjem in montažo takšnih strelovodov.

D. U.

Montažna dela na posteljnem objektu »NBL« v polnem teku

Pogodba za vsa instalacijska dela v posteljnem objektu Nove bolnišnice v Ljubljani (NBL) je bila podpisana z investitorjem — Kliničnimi bolnišnicami v Ljubljani — v mesecu maju. Takoj po podpisu pogodbe je IMP pričelo s pripravljalnimi deli na objektu.

Dela bodo po pogodbi razdeljena v dve fazi, od katerih bo prva zaključena do 30. junija 1969, v vrednosti 15 milijonov N-dinarjev.

Prva faza zajema naslednja dela:

- **kompletna klima za intenzivno nego, opeklinski oddelek in compactus;**
- **vse ventilacije;**
- **centralna radiatorska in žarilna kurjava;**
- **vodovodna instalacija s sanitarnimi predmeti — brez medicinske opreme v fizioterapiji in osrednjem negovalnem pasu**
- **instalacije jakega toka z dviznimi vodi, krmilnimi in signalnimi kablji — brez svetilnih teles, stikal, vtičnic in razdelilcev;**
- **instalacije šibkega toka — brez svetlobno kličnih aparatov, tablojev in telefonov.**

V drugi fazi, ki je predvidena takoj za prvo in delno že med izvajanjem del prve faze, bodo končana vsa ostala instalacijska dela. Montirali bodo medicinske pline, medicinsko opremo pri vodovodni instalaciji, avtomatiko za klimatske in ventilacijske naprave. Za sežiganje odpadkov bodo v drugi kleti namestili kombustor. Montirali bodo uvožena dvigala. Pri električni instalaciji bodo namestili svetilke, stikala, vtičnice, razdelilce, svetlobno-klične naprave in telefone.

Na posteljnem objektu dela sedaj 80 naših monterjev različnih strok.

Montaža radiatorjev, ki bi morala biti končana do konca novembra, ko bo objekt zasteklen, je do 80 odstotkov že izgotovljena

in bo v septembru že tlačni preizkus. Razvod vodovodnega omrežja in odtočnih litoželeznih cevi v II. kleti se bliža koncu. Ko je medicinska komisija sprejela predlog IMP, da vse sanitarne armature in fajančevino uvozimo (zaradi zahtevane kvalitete), so pričeli montirati tudi dvizne vode.

Električne vodnike in cevi za jaki in šibki tok polagajo sedaj v bolniških sobah in na hodnikih. V kratkem bodo napravljene tudi vse predelne stene v sanitarijah in bodo lahko pričeli z montažo tudi v teh prostorih.

Dela so organizirana tako, da poteka montaža nemoteno, kljub velikemu številu monterjev, ker je bila tudi dokumentacija tako pripravljena.

Pa pogledjmo še, kako je sestavljeno vodstvo posameznih montažnih drup, ki delajo na posteljnem objektu.

KLIMA IN VENTILACIJE:

- **montažni nadzornik: Vinko Tratnik**
- **vodilni monter: Marjan Zupan**

VODOVOD IN CENTRALNA KURJAVA:

- **montažni nadzornik: Franc Mrhar**
- **vodilni monter za vodovod: Andrej Černak**
- **vodilni monter za centralno kurjavo: Stefan Preglej**

ELEKTRIČNE INSTALACIJE ŠIBKEGA IN JAKEGA TOKA:

- **montažni nadzornik: Dominik Brajer**
- **vodilni monter: Vlado Vodopivec**

Vsak od naštetih naših delavcev se lahko pohvali, da je že uspešno vodil dela na velikih in zahtevnih objektih ter jih tudi kvalitetno končal.

G., U.

Sprejem vajencev

Nenehna skrb za pomladitev strokovnega kadra je ena od nalog kadrovanja v našem podjetju. To pomladitev je mogoče doseči na dva načina, in sicer:

- s sprejemom novih izučenih delavcev in
- s sprejemom novih vajencev, ki se bodo izučili poklica pri našem podjetju.

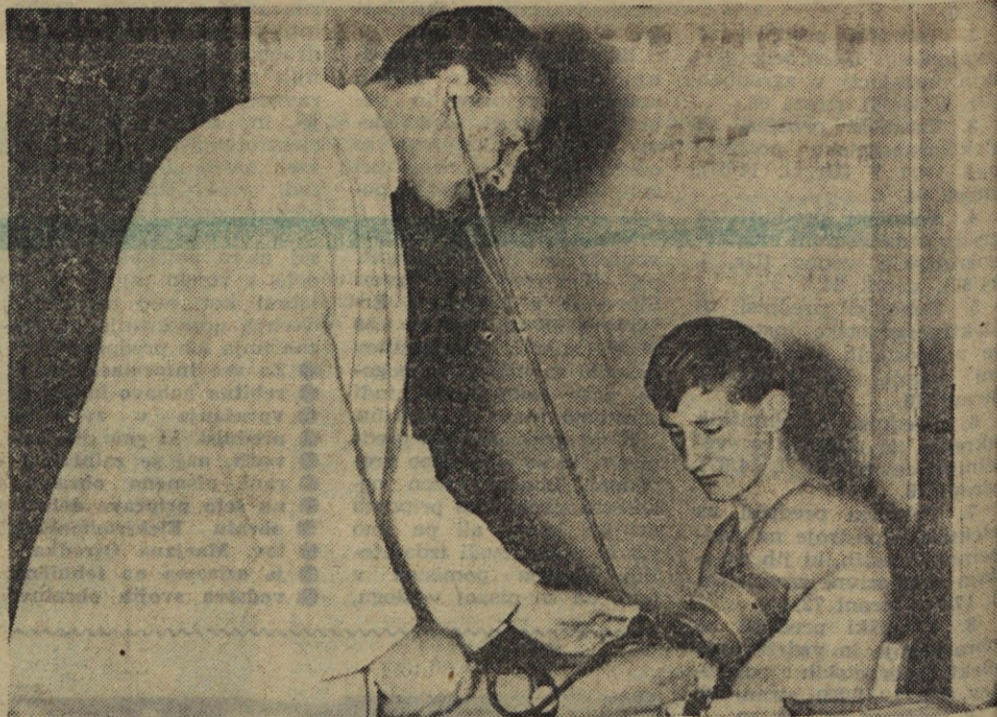
Druga varianta ni posebno ugodna. Stroški z vajenci so skoraj enaki kot z izučenimi delavci. Efekt vajenčevega dela pa se niti primerjati ne da z učinkom dela izučenega delavca. Vendar se po končani triletni učni dobi, ko postane naš vajenec pomočnik, lahko že primerja z izučenim delavcem iste stroke, ki pride iz drugega podjetja. Naš vajenec spozna v dobi učnega podjetja, navade in prijeme podjetja ter specifične značilnosti, ki so svojstvene le v našem podjetju. Vajenec, ki pride prvič v podjetje, je praktično brez strokovnih delovnih navad. Če te navade pridobi pri nas, se jih bo tudi vse življenje držal. Nekdo, ki pa pride v podjetje z drugačnimi delovnimi navadami, bo le-te težko opustil in se prilagodil novim. Prav zato pa je druga varianta pridobivanja mlade delovne sile ugodnejša. Povprečno se izuči v našem podjetju od 70 do 100 vajencev letno.

Problemi vključevanja mladine v uk so bili do pred štirimi leti popolnoma drugačni, kot so danes. Takrat smo morali kadrovati širom po Sloveniji in še iz Hrvaškega Zagorja. Danes nam prispe ponudb — prošelj več, kot moremo sprejeti novih vajencev. Zadnje čase kadrujemo nove vajence iz Ljubljane in okolice. Le malo je takih, ki se morajo vsak dan voziti na delo in z dela.

Trenutno imamo po opravljenih pomočniških izpitih 179 vajencev, in sicer po posameznih obratih:

CKV Ljubljana	41
CKV Maribor	17
CKV Koper	7
Ivančna gorica	8
Trata	24
Elektromontaža	49
TEN	32
Razvoj	1

V letošnjem septembru pa bomo zopet sprejeli skupaj okoli 144 novih vajencev, in sicer:

Pred sprejemom vse vajence pregleda večje oko zdravnika

CKV Ljubljana	60
CKV Maribor	12
CKV Koper	8
Ivančna gorica	6
Trata	12
Elektromontaža	33
TEN	13

Med poklici, ki jih vzgajamo pri nas, sta tudi livar in kovinoličar. To sta deficitarna poklica. Planirano je, da bi letos sprejeli 6 livarjev. Prijavljeni pa so le

trije livarski vajenci. Med prijavljenimi so le redki, ki bi se odločili za kovinoličarja ali livarja. Prizadevali smo si spoznati prijavljence z omenjenima poklicema in jih seznaniti z dejavnostjo teh poklicev, pa vse zaman.

Strokovnost, ki jo pridobijo vajenci pri našem podjetju, je na zadovoljivi višini. Dokaz za to je, da nekatera podjetja želijo po-

slati svoje vajence v uk v naše podjetje.

Za vsa opisana prizadevanja pa gre priznanje vodilnim uslužbencem našega podjetja in organom upravljanja, predvsem pa glavnemu direktorju, ki si poleg svojih velikih odgovornosti in dela še vedno vzame potreben čas, kadar gre za vajenska vprašanja in pridobivanje strokovnosti našega splaha.

F. L.

Tudi praktikanti delajo

Ob zaključku šolskega leta prihaja vsako leto v naše podjetje večje število praktikantov iz gimnazij, drugih srednjih in tudi višjih šol. Na praktičnem delu ali uvajanju na delo ostanejo 14 dni ali 1 mesec. Nekateri delajo celo dva meseca, in sicer običajno na lastno željo v dogovoru s podjetjem.

Praktikanti, zlasti tisti, ki so že bili pri nas na delu v prejšnjih letih, so pokazali tudi letos željo po hitrem vključevanju in je njihova prizadevnost na delovnih mestih vredna pohvale. Skoraj ni primerov, da bi morali v podjetju praktikanta odsloviti. Obratno: večkrat se dogovorimo s praktikantom, da podaljša delo v podjetju. Razumljivo, da je temu primerno potem višja tudi denarna nagrada.

Nekatera mnenja, ki so pojavila v podjetju, češ »kaj bomo z otroki« v proizvodnji, montaži ali v nekaterih službah, so sedaj že popolnoma obledela. Ti mladi ljudje so pokazali, da so koristni in voljni pomagati, ter so nam s tem opravili marsikatero delovno dolžnost, in sicer zares dobro.

Delovna navade praktikanti hitro povzamejo. Dolžnosti, ki so jim zaupane, opravljajo brez negotovanja in obotavljanja. Marsikomu so lahko za zgled. Zdi se, da bi jim morali v podjetju posvetiti več pozornosti, izboljšati način ter razširiti možnosti širšega vključevanja teh mladih ljudi. To bi sicer morala biti praksa vseh gospodarskih in tudi drugih delovnih organizacij. IMP ima za praktikante odprta vrata in jih bo imelo še naprej.

Opozoriti je treba, da imamo praktikante dveh vrst. Srečujemo se z obveznimi praktikanti in tistimi, ki nimajo obvezne prakse. V podjetju se ta razlika ne občuti, dobrodošli so eni in drugi. Obvezni praktikanti — dijaki, predlagajo vodstvom obratov na vpogled in oceno od svojih šol predpisane dnevnike. Iz dnevnika je takoj razvidno, kako je bil posameznik-praktikant usmerjen skozi delovni proces,

kakšna dela je opravljal in — razumljivo, kakšno oceno je prejel. Če ni bilo prave skrbi za mladega praktikanta, je seveda temu primeren tudi njegov dnevnik. Marsikdo morda niti ne ve, da praktikantov dnevnik ocenjuje tudi šola, in da je od te ocene odvisna celo ocena v spričevalu.

V letošnjih počitniških dneh, ko smo spet delali s praktikanti, smo ugotovili, da je stari sistem nagrajevanja po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov iz preteklih let neurejen oziroma zastarel. Prav zato so nagrade posameznikom različne in prilagojene ocenjevanju posameznikov glede na delovne razmere in osebna gledanja na vrednost opravljenega dela mladega praktikanta. Ne govorimo o tem, da je tak način nagrajevanja napačen, pač pa o tem, da posvečamo zelo malo pozornosti tovrstni pomožni delovni aktivnosti mladih v podjetju.

Za osvetlitev aktivnosti mladih v času od 1. junija do 31. avgusta je bilo v podjetju skupno 82 praktikantov iz različnih šol, opravili so približno 13.500 delovnih ur, za to delo pa so bile izplačane nagrade v neto znesku 23.000,00 din.

Sedaj, ko smo nanizali nekaj misli o teh mladih ljudeh, so oni spet v svojih šolskih klopeh. Zanje se je pričelo novo šolsko leto. Čeprav vsi ne bodo brali našega mnenja o njihovem delu, se jim kljub temu vodstvo podjetja in organi delavskega samoupravljanja zahvaljujejo ter jih ponovno pričakujejo v prihodnjem letu. S. Z.

INDUSTRIJSKO MONTAŽNO PODJETJE

POSREDOVANJE, PROJEKTIRANJE, KONSTRUKCIJSKO INženjERSKO, VEŠTAČENJE, ODRŽEVANJE IN REPARACIJE
Vseh vrst strojev in mehanizmov za industrijsko proizvodnjo, gradbeništvo, prometno, vodovodno, kanalizacijsko in druge potrebe, tudi za vzdrževanje in popravila.

Reklamni pano za IMP

PROPAGIRAJ SVOJE IZDELKE IN STORITVE

Takrat, ko ti gre najbolje!

To reko ali pravilo vetja povsod tam, kjer je konkurenčnost osnovno gibalno gospodarskega in industrijskega razvoja. V takšnem razgibanem svetu gospodarstva zavzema ekonomska propaganda izredno pomembno mesto, saj je prav od njene učinkovitosti odvisna rentabilnost določene gospodarske dejavnosti.

Kako pomembna je ekonomska propaganda v kapitalističnem gospodarstvu, nam pove podatek, da porabijo posamezne panoge gospodarstva tudi tretjino vseh vloženih sredstev za propagando.

V nenehni boj za osvojitve novih tržišč in obdržanje le-teh se vključujejo tudi naše gospodarske organizacije. Največ sredstev za propagando porabijo kemična industrija, industrija zdravil, tekstila itd.

Naše podjetje, ki bo letos predvidoma realiziralo 170 milijonov din bruto prometa, bo za propagando namenilo le 450 tisoč din. Ta sredstva bomo porabili za stalne in občasne oglase v domačem in tujem tisku, za pripravo in udeležbo na večjih domačih in tujih sejmih, sodelovanje na posameznih razstavah, za slikovno-propagandni material, predvsem pa za tiskanje prospektov naših proizvodov.

Letos bomo do konca oktobra izdelali 13 novih prospektov, ponatisnili pa 5.

Za tuje tržišče smo natisnili 10 prospektov v nemščini. Vsega skupaj bomo tako imeli o naših proizvodih in dejavnostih 34 prospektov na 294 straneh.

Katalog s prospekti pošiljamo projektantom, projektnim birojem, gospodarskim organizacijam, trgovini in obrtnikom, ki pri svojem delu uporabljajo naše proizvode.

V prihodnje nameravamo poleg dopolnjevanja kataloga z novimi prospekti razširiti našo propagando še na domače in inozemske strokovne revije in publikacije, radio in televizijo. Udeležili se bomo velikih mednarodnih sejmov v Moskvi, Leipzigu, Brnu, Gradcu in na Dunaju, v poslovni zgradbi podjetja pa nameravamo urediti stalno razstavo naših izdelkov, ki bo

po svojem asortimanu predstavljala osnovo za sejme doma in v tujini. B. K.

Naš razstavljeni prostor na zagrebškem velesejmu

Zavarovanje

povečana varnost delavcev

V zadnji številki Glasnika smo pojasnili postopke pri uveljavljanju zavarovalnice od zavarovalnice pri raznih vrstah zavarovanja, ki jih je podjetje sklenilo. Zaradi obsežnosti sestavka pa nismo mogli obširneje obravnavati ene izmed glavnih vrst — zavarovanje odgovornosti iz dejavnosti podjetja.

Do letošnjega leta podjetje v tej smeri ni bilo zavarovano. S povečanim tempom dela in življenja pa obstaja precejšnja verjetnost za povečanje števila nesreč pri delu, taki primeri pa lahko stanejo podjetje precejšnja finančna sredstva, saj lahko ob majhni krivdi podjetja nastanejo velikanske škode. Zato je bilo smotno, da je podjetje sklenilo tudi to zavarovanje.

Zavarovanje odgovornosti jamči za škodo oz. civilno - pravne odškodninske zahtevke, ki jih tretje osebe uveljavljajo proti podjetju zaradi nesreče oz. nedopustnega dogodka, ki izvira iz dejavnosti podjetja in ima za posledico telesne poškodbe, okvaro zdravja ali smrt neke osebe ali uničenje, poškodbe oz. izgube stvari.

Med tretje osebe štejejo tudi člani naše delovne skupnosti, ki se po krivdi podjetja (!) pone srečajo pri delu in v zvezi z delom ter ima to za posledico njihovo invalidnost, trajne okvare zdravja ali celo smrt. Prav tako zavodi za socialno zavarovanje, ki nasproti podjetju zahtevajo povrnitev stroškov za zdravljenje poškodovanega delavca.

Postopek oškodovanca je v škodnem primeru na začetku povsem enostaven. Svoj obrazložen zahtevek za povračilo škode naslovi na podjetje, to pa ga s svojim mnenjem dostavi zavarovalnici. Če se zavarovalnica s temeljem in višino zahtevka strinja, je stvar s tem urejena in zavarovalnica škodo povrne navadno neposredno oškodovancu.

Če pa ocenijo strokovnjaki zavarovalnice, da je odškodninski zah-

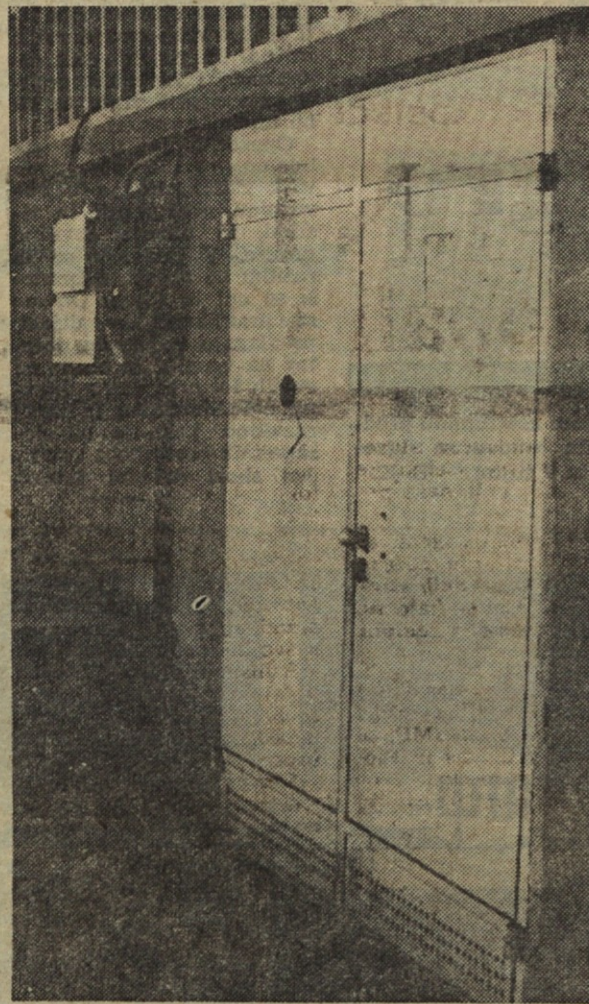
tevek neutemeljen ali previsok, se stvar seveda bolj zaplete. Zavarovalnica plačilo odškodninske deloma, navadno pa v celoti, odkloni; oškodovanec mora vložiti proti podjetju tožbo pri sodišču, v tem postopku pa zavarovalnica tudi sodeluje in velja izdana sodba, ko postane pravnomočna, tudi nasproti njej.

Tu je treba pojasniti, da ima zavarovalnica pač vrsto specializiranih strokovnjakov, tako s področja življenjskega zavarovanja, cenilce škode, izvedence raznih

strok in podobno, ki jih podjetje seveda nima, le-ti pa so sposobni pravilno oceniti utemeljenost in višino odškodovančevega zahtevka. Tako daje zavarovalnica poleg drugega podjetju tudi strokovno pomoč pred neutemeljenimi in previsokimi zahtevki.

To zavarovanje pa ne zajema škod, ki nastanejo iz obratovanja motornih vozil, ker je za odgovornost te vrste itak uvedeno splošno, obvezno zavarovanje odgovornosti iz obratovanja motornih vozil.

G. K.

Štiristo kilogramov težka vrata transformatorske postaje v hali Tivoli: zaradi nepredvidnega obratovanja teh vrat v ključavničarski delavnici TEN v letu 1964 je prišlo do nezgode pri delu — premaknitev hrbtničnega vretenca, zaradi katere terja poškodovanec v pravi, ki pravkar teče pred sodiščem, odškodnino nad 4 milijone starih dinarjev!

Izobraževa pomoč za že večje delov

Za uspešno poslovanje v vsakem tako velikem, razvejanem in organiziranem podjetju, kot je naše, je nujno, da se določene pomembnejše strokovne službe oz. delavci na teh delovnih mestih še posebej strokovno izpopolnjujejo in specializirajo za opravljanje nalog, ki jih zahtevajo njihova delovna mesta. Pri tem naše podjetje ne sme v nobenem pogledu zaostajati za drugimi razvitimi podjetji in predvsem ne za svojimi domačimi in tujimi poslovnimi partnerji.

Zato je podjetje poslalo na posebna strokovna izpopolnjevanja in specializacije nekatere člane našega kolektiva, ki pa so tudi s svoje strani s tem brez dvoma pokazali precejšnjo ambicioznost in voljo do strokovnega napredka, saj so bili za uspeh pri tem potrebni dodatni duševni in telesni napor poleg rednega dela v podjetju, ne glede na to, da imajo omenjeni naši delavci brez izjeme dejansko visoko stopnjo izobrazbe (fakulteto druge stopnje), ki bi za delo na njihovih delovnih mestih formalno zadoščala, toda le na prvi — površni pogled.

Tako sta se udeležila tečaja za doseglo zunanjetrgovinske registracije tov. Frido HOČEVAR, diplomirani ekonomist, in Henrik MAGANJA, diplomirani strojni inženir. Za delo na področju zunanje trgovine mora imeti odgovorna oseba razen ustrezne izobrazbe tudi primerne izkušnje in posebno znanje, s čimer lahko posluje na mednarodnem tržišču, kjer se redoma srečujejo vsestransko ustrezno podkovani strokovnjaki. Če jim predstavnik našega podjetja po znanju ne bi bili enaki, bi tudi naše zunanjetrgovinsko poslovanje ne moglo biti uspešno. IMP je registrirano tudi kot uvožno-izvožno podjetje, zato je treba službe na tem področju še naprej razvijati.

Nadalje je naše podjetje v zadnjih dveh letih vsestransko poskrbelo za udeležbo približno 20 naših delavcev na tečajih za tuje jezike, in sicer večinoma pri zavodu za intenzivne tečaje tujih jezikov. Večina udeležencev iz našega podjetja je te tečaje uspešno opravila.

V decembru 1966 in januarju 1967 se je tov. Miran MIHELČIČ, diplomirani ekonomist, udeležil treh petdnevni tečajev o raziskavi trga v Zagrebu, ki sta jih vodila dva najbolj priznana jugoslovanska strokovnjaka s tega področja, namenjeni pa so bili delavcem tistih gospodarskih organizacij, ki so sklenile uvesti službo za raziskavo trga. Tudi naša bodoča organizacijska shema podjetja predvideva to službo. Znanje, ki si ga je tov. Mihelčič pridobil na teh tečajih — od 64 udeležencev je izpit iz predavanega gradiva položilo 28, med njimi tudi on, in so ti

prejeli diplome Zvezne gospodarske zbornice — bo podjetju nedvomno koristil član našega kolektiva sodeloval zlasti takrat, ko bo kol loval z nasveti in znanjem pri uvajanju dela na področju raziskave trga v našem podjetju.

Letos pa se je tov. Miran Mihelčič udeležil petih tinednevni tečajev Sole za elektronsko obdelavo podatkov IBM v Radovljici, kjer so predavali naši in tuji strokovnjaki. Namen teh tečajev je bil prikazati organizacijo mehano-grafije in mehano-grafске obdelave poslovnih podatkov v podjetju.

Za uspešnejše delo pravne službe našega podjetja je bila omogočena tov. Aleksandru PERDAN-u, diplomiranemu pravniku, dvoletna sodna in odvetniška praksa na vseh važnejših oddelkih ljubljanskega sodišča in javnega tožilstva ter v pisarni Zavoda za pravno pomoč. Za to prakso podjetje ni posebej izdalo nobenih finančnih sredstev, tov. Perdan pa je skoraj ves čas opravljal tudi svoje delo pri podjetju, in sicer deloma v dopoldanskem in deloma v popoldanskem času. Ta praksa je bila zakonski pogoj za opravljanje t. i. odvetniškega izpita, ki je bil pred meseci urejen enotno za vsa državo z zveznim temeljnim zakonom o pravosodnem izpitu, ker daje diplomiranim pravnikom ne samo pravice neomejenega zastopanja podjetja v zadevah vseh vrst in ne glede na njihovo vrednost, ampak tudi pravico do samostojnega opravljanja odvetniške, sodniške, tožilske in drugih pravosodnih funkcij.

Izpit obsega praktično delo, pravno teorijo in veljav-

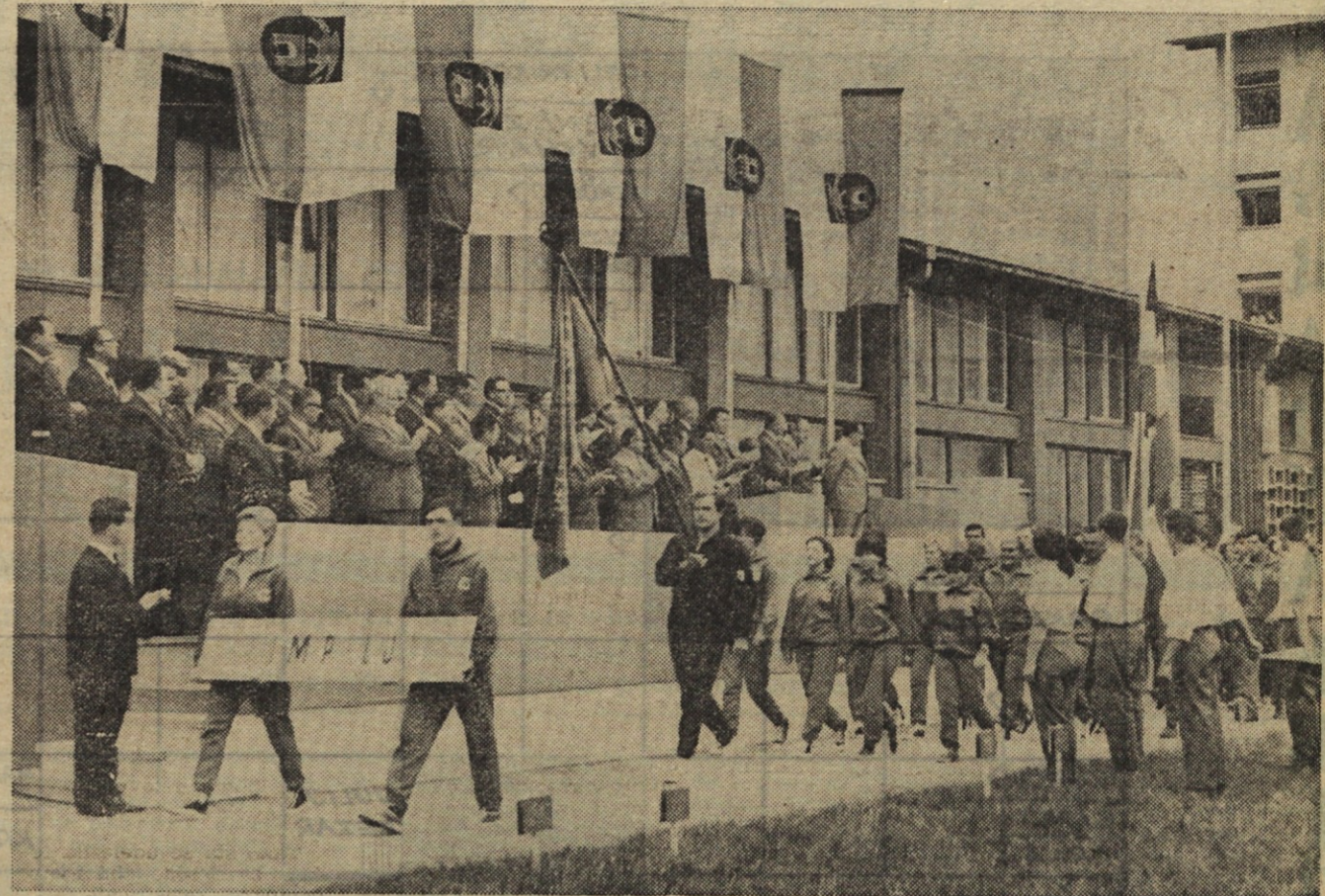
nje- ne uspehe

ne zakonske predpise vseh pravnih vej: civilne v najširšem smislu, kazenske, gospodarske, upravne, ustavne in pravosodnega sistema, polaga pa se dva cela dneva praktično in tretji dan teoretično pred komisijo sodnikov Vrhovnega sodišča SRS, predstavnikov Odvetniške zbornice Slovenije in Sekretariata za pravosodje SRS, in sicer zaradi obsežnosti izpita vsak kandidat posamič. Tov. Perdan je izpit polagal 24. in 25. junija ter 8. julija in ga opravil iz vseh predmetov praktičnega in teoretičnega dela z odličnim uspehom, kar po evidenci Sekretariata za pravosodje ni ravno pogost primer.

V našem podjetju sicer nikdar, pač pa je bila v širšem družbenem okviru dolgo časa strokovnost na splošno nekako zapostavljena in se je zamenjavala z »delovnimi sposobnostmi«: tega pojma pa nihče ni znal natančneje definirati ter je bila ocena, ali nekdo izpolnjuje ta pogoj, pogosto prepuščena subjektivnim in celo nestrokovnim čutilcem. Zadnji čas pa se strokovnost, kakor povsod po svetu, tudi pri nas vedno močneje prebija in uveljavlja, za družbeni napredek v tej smeri je pričela skrbeti tudi država s svojimi zakoni; zadnji primer za to je brez dvoma novela temeljnega zakona o delovnih razmerjih, o katerih poročamo v tej številki na drugem mestu.

Pa tudi v življenju je vedno očitnejša potreba, da imajo delavci ne le na vodilnih, ampak tudi na drugih odgovornejših delovnih mestih ustrezno izobrazbo, ki jo pa morajo nenehno izpopolnjevat, razen tega določeno prakso in formalno pooblastila, ki jih vedno več zahtevajo predpisi. Zato sčasoma ne bo dovolj, da bo podjetje sprejelo utemeljene predloge posameznikov za strokovno izpopolnjevanje, kot do sedaj, ampak bodo morali samoupravni organi samoiniciativno postaviti v tem pogledu določene zahteve; sam zakon jim v tej smeri daje podporo, s tem da dopušča premostitev in celo odpoved delavcem, ki bi se upirali doseči v primernem času strokovno izobrazbo, kakršno zahteva njihovo delovno mesto. Sicer pa postaja vsakomur jasno, da bo podjetje le s tako usmerjenimi delavci lahko uspešno poslovalo in izpolnjevalo svoje družbene naloge ter ne bo zaostajalo za svojimi poslovnimi partnerji.

F. L.

Naši pred častno tribuno na ŠIG 67

LETOS BODO ŠPORTNE IGRE GRADBINCEV V NOVI GORICI

ŠPORTNIKI IMP bodo nastopali v petih športih

Letošnjih športnih iger gradbenih delavcev Slovenije, ki bodo v Novi Gorici v počastitev vseljudske nastaje na Primorskem, se bo udeležilo tudi naše podjetje.

Naši športniki bodo tekmovali v malem nogometu, šahu, balinanju, namiznem tenisu in kegljanju, ženske predstavnice pa le v kegljanju. Zaradi prevelikih stroškov ostalih ekip nismo pripravili za nastop, zato ne bomo mogli konkurirati za boljše mesto v ekipni uvrstitvi.

Letošnji favoriti za prvo mesto so vsekakor podjetja, ki so pripravila svoj nastop v vseh tekmovalnih disciplinah. Najresnejši kandidat za prvo mesto je vse-

kakor lanski zmagovalec Ingrad iz Celja. Za drugo mesto, ki ga brani IMP, se bosta borila Gradis in Pionir iz Novega mesta.

V namiznem tenisu, ki

je postal že primat našega podjetja, bo naša ekipa letos zelo okrnjena, kajti eden izmed naših najboljših je iz upravičenih razlogov odpovedal nastop; zato se bodo morali ostali tem bolj potruditi, če bodo hoteli od držati prvenstvo še naprej v svojih rokah.

Sahisti in balinarji so bili lani tretji in upamo, da se bo tudi letos vsaj enim izmed njih posrečil enak uspeh.

Vendar so to le napovedi »na papirju«. Počakajmo še do prihodnje številke našega lista, ko bomo o večjih ali manjših uspehih naših športnikov podrobneje poročali.

Glede na to, da je v našem kolektivu mnogo športnikov, ki radi tekmujejo, naj omenimo, da je odbor za šport in rekreacijo pri Zvezi sindikatov Slovenije izdelal nov osnutek predloga za tekmovanje, ki naj bi bilo v conah po pokalno-ligaškem sistemu. Predlog utemeljujejo z znižanjem stroškov in povečanjem masovnosti, kar je tudi cilj organizatorjev športnih iger. O novem predlogu bodo dokončno razpravljali zastopniki zainteresiranih kolektivov v Novi Gorici in odločili, ali bomo v bodoče tekmovali po starem ali že po novem sistemu.

M. D.

(Povzete) bodice

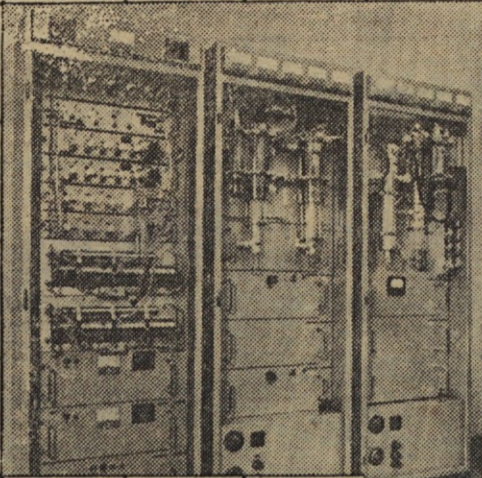
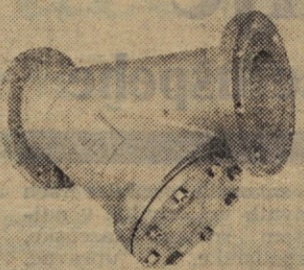
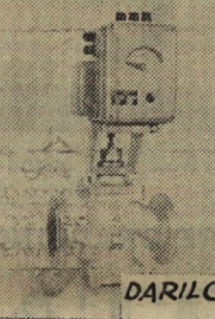

Ni vsak napreden, Vrtiljak je najboljša kdor v službi napreduje. šola za rotacijo.

Kogar bogovi (ne) ljubijo, ga pošljejo v tujino. Kdor nazadnje pride, je nazadnjak.

Imamo tudi tako kratkovidne, da jim ne morejo pomagati nobena očala. Pravica toliko časa tehta nekatere ribe, do-ker ji v vodo ne skočijo.

IMP Glasnik izdaja delovna skupnost IMP — Industrijskega montažnega podjetja, Ljubljana. Izhaja na 2 meseca v 2500 izvodih. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Titova 37. Ureja uredniški odbor. Glavni urednik Edvin Stepančič, odgovorni urednik Aleksander Perdan. Tisk in klišej: Tiskarna Ljudska pravica v Ljubljani

NAGRADNA KRIZANKA

		DELI TRIKOTNIKA		PREMIK- NJE PO ZRAKU		
		SNEŽNI VIHAR				
		NEKOLIKO POLJSKO OPRAVILO				
		ČRŠKA BOČINJA ŽIVALI PAD				TAKO GOZDNI PREBI- VALCI
SRBSKA JED						
ORKESTER						
OBTO- ŽENEC					EKSPLO- ZIVNO TELO	
MOSTIČEK			JULIJ CEZAR		MAKARSKA KREMA	
SIJAJ ČRKA						
		DARILO	ČEŠKA PRITR- DILNICA	DOBE RAVEN		
DRŽAVNA BLAČAVNA	EAST BLAČO	EVROPSKA DEŽELA ŽIVLJENSKA POT			ZAČE- TEK ABECE- DE	
					ZRASLI- NA RANE	
		EGIPČAN- SKO BO- ŽANSTVO DOMAČA ŽIVAL	PERO ČOTOVAC	JEŽUL- JA		SESTAVINA KRUHA
BILO			AVTO- MOBIL	ISTI ALI		
AFRIŠKA DEŽELA					NOVA KALE- DONIJA	SVETI 22. INTB. ČRKA
VODJA DELA						
			DEL URE			
KRAJ NA PRIMOR- SKE.M				DEL SLOVE- NIJE		

Rezultati

Rešitev nagradne križanke, ki je bila objavljena v prejšnji številki Glasnika, je po vodoravnih vrstah naslednja: k, m, e, toaletna, omara, črka, je, s, d, mn, n, kh, napagal, okle, a, snemalec, sonant, h, drant, sip, kt, megafon, estet, r, rja, drina, p, sveča, g, ljar, permanenca, si, a, stena, stak, nit, bo, dari, di, nar, oče, kas, kard, varipani.

Prispejo je 19 rešitev, od tega 8 pravilno.

Med teh je komisija, ki so jo sestavljali dr. Gabriele Kržič, Edvin Stepančič in Olga Hlebš, izbrala nagrajence po sledečem vrstnem redu:

- 1. Andra Forsnar, državna služba 40 din.
- 2. Maida Jeločnik, TEN 30 din.
- 3. Oľivja Čirič, TEN 20 din.
- 4. Rudi Krošelj, TEN 10 din.

Rešitve današnje križanke pošljite v zaprtih kuvertah z oznako "Za križanko" na tiskarstvo podjetja do 15. oktobra.